

Niina Kulkki
Outi Koivumäki

PERHEVÄKIVALTATYÖ HUITTISTEN KAUPUNGISSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö
päihde- ja mielenterveystyö
2011

PERHEVÄKIVALTATYÖ HUITTISTEN KAUPUNGISSA

Koivumäki, Outi
Kulkki, Niina
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Marraskuu 2011
Ohjaaja: Rajaniemi, Kari
Sivumäärä: 48
Liitteitä: 4

Asiasanat: perheväkivalta, palvelut, moniammatillisuus

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli vastata Huittisten kaupungille osoitettuun kansalaisadressiin koskien perheväkivallan vastaista toimintaohjelmaa. Opinnäytetyömme keskeisin sisältö oli selvittää palvelut perheväkivaltaa kohdanneille asiakkaille ja muodostaa selkeä opas perheväkivaltatyön tueksi.

Käytimme työssämme kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, jonka toteutimme avoimen haastatteluiden muodossa. Vierailimme valitsemissamme organisaatioissa haastattelemassa seitsemää eri työntekijää, jotta pystyimme muodostamaan mahdollisimman laajan kuvan palveluista.

Halusimme sisällyttää teoriaosuutemme keskeisimmät perheväkivaltatyön elementit, jotta työmme palvelisi niitä toimijoita, jotka omassa työssään joutuvat kohtaamaan perheväkivallan uhreja tai tekijöitä.

Haastatteluista nousi useita hyviä kehitysehdotuksia, joita Huittisten kaupunki voi jatkossa hyödyntää ehkäisevän perheväkivaltatyön osalta. Selvästi keskeisin kehitystarve oli saada Huittisten kaupungin alueella toimivat organisaatiot tehostamaan moniammatillista yhteistyötään. Tämän seurauksena päätimme järjestää perheväkivaltaseminaarin yhteistyössä Huittisten kaupungin perusturvakeskuksen kanssa. Seminaari pohjautui opinnäytetyömme tuloksiin ja sen päätavoitteet olivat eri organisaatioiden työnkuvien selkeytys sekä yhteistyöverkoston kiinteittäminen. Opinnäytetyömme ohessa teimme myös asiakkaille jaettavia infolehtisiä, joista löytyi keskeisimmät auttajatahot ja heidän yhteystietonsa (Liite 1).

DOMESTIC VIOLENCE WORK IN THE CITY OF HUITTINEN

Koivumäki, Outi
Kulkki, Niina
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in social services
November 2011
Supervisor: Rajaniemi, Kari
Number of pages: 48
Appendices: 4

Keywords: domestic violence, services, multiprofessionalism

Of our thesis was designed to respond to the city Huittinen petition addressed to the citizens regarding family violence against the action plan. Of our thesis was to examine the contents of the most important services for customers faced with domestic violence and a clear guide to support the work of domestic violence.

We used a qualitative research method in our work, which we implemented in the form of open interviews. We visited an organization selected by interviewing seven different types of employees. This will ensure that the answers were as diverse.

We wanted to include in the theory we hit the main elements of the work of domestic violence, so that our work is to serve the actors who in their work are confronted with domestic violence victims or offenders.

Increased number of good interviews with development proposals, which Huittinen city can continue to take advantage of family violence prevention work. By far the most important development was the need to get Huittinen the city's organizations to step up its multi-professional collaboration. As a consequence we decided to organize a seminar on domestic violence in cooperation with Huittinen basic city center. The seminar was based on our study results, and its main aims were different organizations work, images, clarity, and a network of co-operation. Of our thesis did also find attached information sheets for distribution to customers, which found the main helper agencies and their contact information.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VÄKIVALTA	7
2.1	Turvallisuus ihmisen perusoikeutuna	7
2.2	Väkivallan määrittely.....	7
2.2.1	Kaltoinkohtelu.....	8
2.3	Väkivallan ennaltaehkäisy	9
3	PERHEVÄKIVALTA.....	10
3.1	Perheväkivallan määrittely	10
3.2	Perheväkivallan yleisyys.....	11
4	VÄKIVALLAN VAIKUTUKSET ELÄMÄNKAAREN ERI VAIHEISSA.....	12
4.1	Vauvaikä	13
4.2	Leikki-ikä.....	14
4.3	Kouluikä	15
4.4	Murrosikä.....	16
4.5	Aikuisuus	17
5	VÄKIVALTA JA LAINSÄÄDÄNTÖ	18
5.1	Rikoslaki	18
5.2	Seksuaalirikoslaki	19
5.3	Lähestymiskielto	20
5.4	Lastensuojelulaki	21
5.5	Oikeusavustaja valtion varoista väkivalta- ja seksuaalirikoksissa.....	22
6	MONIAMMATILLINEN ORIENTAATIO PERHEVÄKIVALTAAN	22
6.1	Yhtäaikaiset asiakassuhteet eri organisaatioissa.....	22
6.2	Tiimit ja verkostot.....	23
6.3	Moniammatillisuuden kehittäminen	24
6.4	Moniammatilliset tavat käsitellä lasten kokemia perheväkivaltaa.....	25
7	ASIAKASTYÖ PERHEVÄKIVALTATILANTEISSA.....	27
7.1	Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset.....	27
7.2	Huolen puheeksiottaminen	28
7.3	Lapsen huomioiminen asiakastyössä	29
7.4	Väkivaltaperheen kanssa työskentely	30
8	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	31
8.1	Opinnäytetyön tausta	31
8.2	Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja tavoitteet.....	32
8.3	Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät.....	33

8.4 Aineiston käsittely	34
9 HUITTISTEN KAUPUNGIN PALVELUT PERHEVÄKIVALTA ASIAKKAILLE	35
9.1 Perheväkivallan esiintyminen Huittisissa	35
9.2 Huittisten palvelut perheväkivaltaa kohdanneille asiakkaille.....	36
9.2.1 Sosiaalitoimisto	36
9.2.2 Terveyspalvelut	37
9.2.3 Perheneuvola	38
9.2.4 Paikallispoliisi	39
9.2.5 Vammalan-Huittisten seudun mielenterveysseura ry.....	40
9.2.6 Oikeusaputoimisto.....	42
9.3 Valtakunnalliset palvelut perheväkivallan uhreille ja tekijöille	42
10 YHTEENVETO HAASTATTELUISTA.....	44
10.1 Huittisten kaupungin palveluiden riittävyys	44
10.2 Perheväkivaltatyön kehitystarpeita	45
10.3 Moniammatillinen yhteistyö	45
10.4 Asiakas perheväkivallan keskiössä.....	46
11 POHDINTA.....	47
LÄHTEET.....	49
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Huittisten kaupungin perusturvajohtaja halusi osoittaa meille tehtäväksi opinnäytetyön, jonka tavoitteena oli selvittää Huittisten kaupungin palvelut perheväkivaltaa kohdanneille asiakkaille. Pohjana työllemme toimi Huittisten kaupungille osoitettu kansalaisadressi perheväkivallan vähentämiseksi (Liite 2). Tämän adressin tarkoituksena oli toimia ponnahduslautana Huittisten kaupungin perheväkivallan vastaiselle toimintaohjelmalle.

Aluksi kokosimme moniammatillisen tiimin, johon kuului työntekijöitä eri palveluyksiköistä. Tämä tiimi toimi opinnäytetyömme ohjausryhmänä. Kokoonnuimme kevään ja syksyn aikana säännöllisesti tarkastelemaan opinnäytetyömme edistymistä. Ohjausryhmässä tulimme yhteiseen päätökseen siitä, että opinnäytetyöllemme varatut resurssit eivät riitä muodostamaan kokonaista toimintaohjelmaa, mutta se kuitenkin voi toimia tarkoituksenmukaisena pohjana sen syntymiselle. Lisäksi ohjausryhmästä nousi toive, että opinnäytetyömme voisi toimia uudelle työntekijälle eräänlaisena työkaluna perheväkivaltatyöhön. Osana uuden työntekijän perehdytystä olisi hyvä tiedottaa perheväkivalta-asiakkaille käytettävissä olevista palveluista. Lisäksi työntekijän on syytä tiedostaa palveluiden sisällöt ja verkostoyhteistyökumppanit. Palveluiden kartoitus sai alkunsa tämän näkökulman oivaltamisesta.

Lähdimme rakentamaan opinnäytetyötämme yleisestä yksityiseen- näkökulmasta. Haluisimme aluksi käydä läpi yleisimpiä käsitteitä, sillä väkivallan alaisuuteen kuuluu lukuisia eri alakäsitteitä. Opinnäytetyömme tarkoituksena on viestittää lukijalle, että perheväkivaltaa kohdanneiden asiakkaiden kanssa työskentely vaatii laajaa osaamista ja eri palveluverkostojen hyödyntämistä.

2 VÄKIVALTA

2.1 Turvallisuus ihmisen perusoikeutena

Käsitteenä turvallisuus on nähty hyvin kapea-alaisesti. Lähihistoriassamme turvallisuus on käsitetty lähinnä valtion alueelliseksi turvallisuudeksi ulkopuolista vihollista vastaan. Turvallisuuskäsite alkoi vähitellen muuttua kylmän sodan jälkeen, jolloin se sai uusia sisältöjä perinteisen sotilaallisen tulkinnan ohelle. Inhimillisen turvallisuuden (human security) käsite on noussut esille uudenlaista turvallisuutta koskevissa keskusteluissa. Valtion tai kansakunnan näkökulman sijaan inhimillinen turvallisuus tarkastelee turvallisuutta ihmisyyksilön lähtökohdista. Tällöin turvallisuus tarkoittaa arjen turvallisuutta, kuten väkivallalta ja syrjinnältä välttymistä. Käytännössä tämä tarkoittaa ihmisoikeuksien toteutumista. Esimerkiksi YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 3. artiklassa sanotaan näin: ” Kullakin yksilöllä on oikeus elämään, vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen.” (YK-liiton [www-sivut 2011](#)).

2.2 Väkivallan määrittely

Kaikki perheen sisäinen väkivalta on nykyisin Suomessa kriminalisoitu pahoinpitelyiksi, joten sen katsotaan olevan virallisen syytteen alaista. (Päihdelinkki [www-sivut 2006](#)).

Väkivalta tarkoittaa toisen ihmisen tarpeiden, tahdon ja toiveiden hallitsemista. Väkivallassa voidaan käyttää sanallisia tai sanattomia tekoja sekä myös näiden yhteiskäyttöä. Molemmat tavat loukkaavat ihmisen psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista itsemääräämisoikeutta. (Vaasan ensi- ja turvakodin [www-sivut 2011](#)).

On olemassa hyvin monenlaisia käsitteitä, jotka liittyvät väkivaltaan. Väkivaltaa luokitellaan erilaisiksi rikoslajeiksi, kuten pahoinpitelyiksi, tapoiksi, murhiksi jne. Väkivallan tahallisuus, laatu ja sen seuraukset ovat huomion kohteena silloin kun väkivallasta puhutaan rikosoikeusjärjestelmän käsitteenä. Määrittelyn pohjana toimivat lainsäädäntö ja sen tulkintaan kiinnittyneet pysyvät käytännöt. Tästä huolimatta rajan

vetäminen erilaisten väkivaltakäsitteiden välillä on vaikeaa. Sama pätee myös väkivallan käsitteellistämistä. Väkivallasta voidaan puhua myös tekemisenä. Tällöin joku tai jotkut käyttäytyvät väkivaltaisesti muita tai itseään kohtaan. Lyöminen, itsemurha ja raiskaaminen voivat olla esimerkkejä tämän kaltaisista väkivaltaisista teoista. (Paavilainen & Pösö 2003, 13-14)

Myös kohteena oleminen liittyy väkivaltaan. Yhä useammin väkivallan kohteista puhutaan nimellä uhri, jolloin erityisesti korostuu väkivallan kohteeksi joutuminen, sekä siitä aiheutuvat tunteet ja kokemukset. Nykyisin yhä enemmän painotetaan sitä, että väkivallan uhria pitäisi tukea entistä monipuolisemmin ja että he eivät ole ainoita, joihin väkivalta on konkreettisesti kohdistunut. On otettava huomioon, että myös heidän läheisensä ja sivustaseuraajat ovat aina myös uhreja. (Paavilainen & Pösö 2003, 13-14)

Lasten osalta kuuleminen, näkeminen tai välillinen kokeminen eri tavoilla kodissa ja perheissä käsitetään yhä useammin myös väkivallan kokemiseksi, josta käytetään myös nimitystä epäsuora väkivalta. Tämän kaltaista kokemusta pidetään erittäin traumaattisena, sillä se vaikuttaa suoraan lapsen kokemaan turvallisuuden tunteeseen. (Paavilainen & Pösö 2003, 13-14)

2.2.1 Kaltoinkohtelu

WHO on vuonna 1999 lapsen kaltoinkohtelua käsittelevässä julkaisussa määritellyt kaltoinkohtelun seuraavalla tavalla: ”Lapsen kaltoinkohtelu käsittää kaikki sellaiset fyysisen ja psyykkisen pahoinpitelyn muodot, seksuaalisen hyväksikäytön, laiminlyönnin taikka kaupallisen tai muun riiston, joista seuraa todellista tai mahdollista vaaraa lapsen terveydelle, elämälle, kehitykselle tai ihmisarvolle suhteessa, jossa on kyse vastuusta, luottamuksesta tai vallasta.” (Duodecim 2004, 11.)

Sosiaali- ja terveydenhuollossa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta puhutaan nimikkeillä lasten kaltoinkohtelu, pahoinpitely ja laiminlyönti. Lasten kaltoinkohteluun kuuluu psyykkinen, fyysinen sekä seksuaalinen väkivalta, mutta myös lapsen hoidon

laiminlyönti on osana lasten kaltoinkohtelua. Usein rinnakkaiskäsitteenä käytetään myös lasten pahoinpitelyä. Lapsen hoidon laiminlyönti tai lapsen laiminlyönti tarkoittaa lapsen emotionaalisten ja psykososiaalisten tarpeiden ohittamista. Teoriassa ja käytännössä käsitteiden sisällöt eivät ole muotoutuneet kovinkaan tarkkarajaisiksi ja vakiintuneiksi. Kaltoinkohtelu voidaan kuitenkin määrittää eräänlaiseksi yläkäsitteeksi, johon sisältyy lapsen kohdistuva negatiivinen tekeminen tai tekemättä jättämisen erilaiset muodot. (Paavilainen & Pösö 2003, 15.)

2.3 Väkivallan ennaltaehkäisy

Maailmalaajuisen ennaltaehkäisyn perustavoitteena on suojata lapsia pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä ja turvata kaikille lapsille riittävät mahdollisuudet kehittyä emotionaalisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti sekä varmistaa heille kattava terveydenhuolto, koulutus, hoito ja turva. Valistuksella, opetuksella ja tiedottamisella pystytään vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen lapsen hyvästä hoidosta sekä pystytään opettamaan ja havaitsemaan lapsen hoidon ja turvan tarve. (Duodecim 2004, 240.)

Ennaltaehkäisevätyö pitää nähdä aina pitkäjänteisenä työnä, jonka tarkoitus on edistää kaikkien lapsiperheiden hyvinvointia. Keskiössä on yhteiskunnallinen päätöksenteko, niin valtakunnallisella kuin paikallisellakin tasolla. Avainkysymys ennaltaehkäisyssä on ammattihenkilöiden kyky havaita perheiden ongelmat ja samalla ymmärtää lapsen hyvän kasvuympäristön merkitys niin kotona, kuin kodin ulkopuolellakin. Vanhemmuuden tukeminen ja perheiden toimintakyvyn parantaminen yleisellä tasolla merkitsee lapsiperheiden elinolojen parantamista. (Duodecim 2004, 240.)

3 PERHEVÄKIVALTA

3.1 Perheväkivallan määrittely

Keskeisimpiä käsitteitä perheen sisällä tapahtuvasta väkivallasta ovat mm. lähisuhdeväkivalta, perheväkivalta, parisuhdeväkivalta, perheen sisäinen väkivalta, kotiväkivalta ja naisiin kohdistuva väkivalta. Vuosien ajan käsitteistä on käyty erilaisia väittelyitä. Kyse useimmiten on kuitenkin siitä, että väkivaltaa käsitellään erilaisista näkökulmista käsin. Tällöin käsitteet rajaavat vain osan ilmiön tarkastelusta. (Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2006, 7-8.)

Tässä opinnäytetyössämme käytämme perheväkivalta-käsitettä, jolla tarkoitamme perheen sisällä ilmenevää väkivaltaa. Käsitteeseen sisältyy sekä naiseen että mieheen kohdistuva väkivalta, sekä lapset väkivallan kohteina.

Kaikki perheen sisällä tapahtuva väkivalta määritellään perheväkivallaksi. Väkivalta voi kohdistua kehen tahansa perheenjäseneseen. Avo- tai aviopuolisoiden keskinäinen väkivalta, vanhempien lapsiin kohdistama väkivalta sekä lasten vanhempiin kohdistama väkivalta ovat kaikki osana perheväkivaltaa. (Päihdelinkki [www-sivut](#), 2006.)

Perheväkivalta ilmenee joko henkisenä, fyysisenä tai seksuaalisena väkivaltana. Fyysisellä väkivallalla on aina yhteys myös henkiseen väkivaltaan, sillä se loukkaa ja alistaa aina kohdettaan. Henkisen väkivallan muotoja on käytännössä katsoen rajattomasti. Henkistä väkivaltaa puolisoiden välillä voi olla esimerkiksi toisen seksuaalisuuden tai ulkonäön pilkkaaminen ja vähättely, lasten uhkaileminen tai uhkailut katkaista toisen vanhemman yhteydenpito lapsiin. Henkinen väkivalta voi kohdistua myös sijaiskohteisiin ihmisten sijaan. Tätä voi olla esimerkiksi lemmikkieläinten uhkaileminen ja mahdollinen vahingoittaminen sekä huonekalujen paiskominen ympäri asuntoa. Toisen osapuolen sosiaalisen elämän, liikkumisen ja rahankäytön kontrollointi voivat myös ilmentyä tämänkaltaisessa väkivallassa. Toista ihmistä pystytään uhkailemaan joko suoraan tai välillisesti. Esimerkiksi toista osapuolta voidaan uhkailla itsemurhan tekemisellä. (Päihdelinkki [www-sivut](#), 2006)

3.2 Perheväkivallan yleisyys

Ilmiönä perheväkivalta kirjautuu vain osittain tilastoihin ja rekistereihin. Esimerkiksi rikostilastojen pohjalta pystytään hahmottamaan vain murto-osa perheväkivallasta, sillä sen edellytyksenä on poliisin saama tieto perheväkivallasta ja lisäksi poliisin tulee rekisteröidä ilmoitus ja sen jälkeiset mahdolliset syyte- ja rangaistuskäytännöt. Ominaista perheväkivallalle on, että se jää kodin ja perhesuhteiden yksityisyyteen. Tästä johtuen vain osa perheväkivaltatapauksista tulee julkisuuteen ja erilaisiin tilastoihin ja rekistereihin. (Paavilainen & Pösö 2003, 25)

Verrattuna muihin Länsi-Euroopan maihin Suomessa kuolemaanjohtava väkivalta on yleistä. Euroopan unionin jäsenmaiden keskiarvoon verrattuna Suomessa henkirikosten määrä on edelleen noin kaksinkertainen. Vuosina 2002- 2006 lasketun keskiarvon mukaan vuosittain Suomessa kuolee parisuhdeväkivallan seurauksena 21 naista. Samalla aikavälillä surmattiin 28 alle 15-vuotiasta lasta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 36.)

90 prosenttia parisuhdeväkivallasta kohdistuu naisiin suomalaisten yleisten uhritutkimusten mukaan. Vuonna 2005 tehtiin naisuhritutkimus, jossa kävi ilmi, että 20 prosenttia naisista on kokenut sen hetkisessä parisuhteessaan väkivaltaa. Vuosittain noin 100 000 naista joutuu kumppaninsa uhkailun, fyysisen tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 36.)

Vuonna 2006 YK julkaisi tutkimuksen, jonka mukaan 61 000 lasta kohtaa Suomessa perheväkivaltaa. Nämä luvut ovat Euroopan korkeimpia. Ensi- ja turvakotiliitto on tehnyt haastattelututkimuksen, jonka mukaan noin kolmasosa lapsista, jotka nähneet kotonaan väkivaltaa, joutuvat itse fyysisen väkivallan uhreiksi. Noin kolmasosa vanhemmista hyväksyy lapsen ruumiillisen kurituksen kasvatuskeinona. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 36.)

Suomessa poliisi saa vuosittain tietoonsa noin 2000 lasten pahoinpitelyä. Poliisin tietojen mukaan lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset ovat tällä vuosituhatkannella kak-

sinkertaistuneet. Noin 1000 alle 15-vuotiaisiin lapsiin kohdistunutta seksuaalirikosta kirjattiin vuonna 2006. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 36.)

4 VÄKIVALLAN VAIKUTUKSET ELÄMÄNKAAREN ERI VAIHEISSA

Ei ole ratkaisevaa keneen kotona tapahtuva väkivalta kohdistuu, sillä se on aina ongelma myös lapsille. Aikuisten lisäksi myös lapset tarvitsevat tukea ja apua. Mikäli työntekijöiden tiedossa on, että lapsiperheessä käytetään väkivaltaa, on hyvä miettiä yhteisesti myös lapsien asemaa ja auttamista perheessä. Jos lapsi kertoo suoraan tai vihjailevasti väkivallasta jollekin aikuiselle, on siihen reagoitava välittömästi. (Huhtalo, Kuhanen & Pyykkö 2003, 56- 57.) Siinä vaiheessa, kun työntekijällä on tieto lapsen kokemasta väkivallasta, on työntekijän puututtava väkivaltaiseen ympäristöön ja sen ihmisiin. (Huhtalo ym. 2003, 56- 57).

Perheväkivaltaa kokeneiden lasten oireet vaihtelevat suuresti, sillä altistumisen seuraukset ovat yksilöllisiä. Lapset kokevat vaikeat elämäntilanteet eri tavoin. Vaikutuksia on hyvin vaikea erotella muista psyykkisistä ja sosiaalisista oireista erillisiksi ”väkivaltaoireiksi”. Lapsen oireisiin vaikuttavat hyvin monet tekijät muun muassa lapsen ikä, persoonallisuus, kehitystaso, perheen kokonaistilanne, väkivallan kesto ja jatkuvuus. (Holmberg 2000, 14- 15.)

Lapsen traumatisoituminen voi tulla esille erilaisten traumaoireiden muodossa. Traumaoireisiin kuuluvat uudelleenkokeminen, välttämiskäyttäytyminen sekä kohonnut vireystila. Uudelleenkokeminen tarkoittaa sitä, että perheväkivaltilanteet ovat tahdosta riippumatta lapsen mielessä koko ajan. Tästä johtuen toistuvat mielikuvat tulevat esille esimerkiksi painajaisunina ja lapsen olotila on ahdistunut. Välttämiskäyttäytymisessä on kyse siitä, että lapsi turruttaa omat tunteensa ja kontrolloi käyttäytymistään. Tällöin hänen ei tarvitse kohdata ikävään tapahtumaan liittyviä tunteitansa. Lisäksi hän välttelee paikkoja, jotka muistuttavat perheväkivallasta ja sulkeutuu omaan kuoreensa. Levottomuus ja keskittymisvaikeudet kertovat kohonneesta vireystilasta. (Keränen, 2010.)

Tietyt reagoitavat ovat ominaisia eri ikävaiheille. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö esimerkiksi leikki-ikäisen tyypillisimmät oireet voisi ilmetä myös murros- tai kouluiässä. Hyvin monet perheväkivallan merkit ja oireet, kuten ahdistuneisuus, masentuneisuus, dissosiativisuus sekä huono itsetunto, voivat esiintyä kaikissa ikävaiheissa. (Holmberg 2000, 14- 15.)

4.1 Vauvaikä

Vauvan silmistä on usein nähtävissä merkkejä mahdollisesta pahoinpitelystä. Pienen lapsen ravistelusta on tyypillisesti seurauksena verkkokalvon verenvuodot. Silmätautien erikoislääkäri Tanja Nevalaisen mielestä on tärkeää, että vauvalle tehdään silmäpohjan tutkimus, mikäli työntekijälle herää epäily pahoinpitelystä. Erityisen alttiita ravistelun tuottamille vammoille ovat imeväisikäiset vauvat. Pahoinpitely ei ole helposti tunnistettavissa, sillä se ei läheskään aina tuota ulkoisia merkkejä. Pahoinpidellyt vauva tuodaan usein päivystykseen esimerkiksi hengityskatkosten, huonon ruokahalun, oksentelun tai tajunnanhäiriöiden vuoksi. (Kaariranta, Puustjärvi & Kontkanen 2011.)

Syömishäiriöt sekä heikompi fyysinen terveys ilmenevät usein perheväkivaltaa kokeneella vauvalla. Vauvan motoriikan kehitys sekä vuorovaikutuksellisuus voivat viivästyä väkivallan vaikutuksesta. Tällainen vauva on yleensä vaikeasti rauhoitettavissa, levoton sekä hän itkee paljon. Nämä oireet voivat johtua väkivaltaisen ilmapiirin lisäksi myös siitä, että tarpeet eivät ole tulleet tyydyttyiksi johdonmukaisella ja turvallisella tavalla. Vauva liittyy usein osaksi väkivallan kierrettä. Vauvan itku johtuu siitä, että hänen tarpeitaan ei tyydytetä. Tämä heijastuu myös vanhempiin hermostuneisuutena, jonka seurauksena lapsi jatkaa itkemistä yhä rajummin. Tämän tilanteen aiheuttama stressi jatkaa siten taas uuteen väkivaltatilanteeseen. (Holmberg 2000, 14- 15.)

Uni- ja nukahtamishäiriöt ovat myös tyypillisiä perheväkivallan aiheuttamia oireita vauvaikäiselle. Turvaton ja epävakaa ympäristö vaikeuttavat vauvan levollista nukkumaanmenoa. Nukahdettuaankin lapsi saattaa säpsähdellä helposti hereille. Syynä levottomaan nukahtamiseen voivat olla turvattomuuden tunne, melu tai tyydyttämät-

tömät fyysiset tarpeet, kuten esimerkiksi kosketuksen kaipuu, märkä vaippa tai nälkä. (Holmberg 2000, 14- 15.)

4.2 Leikki-ikä

Leikki-iässä olevat lapset mielellään jäljittelevät sanoin ja teoin aikuisia, sekä oppivat mallista. Perheväkivalta ilmenee lapsen eri toiminnoissa, näitä saattavat olla esimerkiksi satuttavat ja rajut leikit sekä karkea kielenkäyttö. (Holmberg 2000, 14- 15.) Perheväkivallan vaikutuksissa on selvästi nähtävissä eroja sukupuolten välillä. Esimerkiksi leikki-iässä olevat pojat voivat omaksua naisia ja tyttöjä halventavia käyttäytymismalleja ja asenteita. Erityisesti turvakotityöskentelyssä pitkäkestoisen perheväkivallan vaikutukset ovat nähtävissä. (Oranen 2001, 55.)

Jatkuva perheväkivalta näkyy lapsen leikeissä usein ilottomana, mekaanisena sekä samaa kaavaa toistavana leikkinä. Leikki-ikäisillä lapsilla mielialahäiriöt ovat yleisiä. Lapsi voi leikki-ikäisenä tuntea kauhua ja hänellä saattaa fobianomaisia ja selittämättömiä pelkotiloja. On hyvin tyypillistä, että lapsi näkee toistuvasti samaa painajaisunta tai pelkää esimerkiksi epätavallisen paljon kuolemaa tai pimeää. (Holmberg 2000, 14- 15.)

Sosiaalisten suhteiden ongelmat alkavat ilmetä leikki-iässä. Väkivaltaa kokenut lapsi voi joutua leikkikavereidensa epäsuosioon, sillä hän hermostuu helposti ja alkaa käyttää väkivaltaa ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi. Joillakin lapsilla oireet ilmenevät arkuutena, änkyttämisenä, vapinana ilman syytä sekä vetäytymisenä. Myös tällainen lapsi joutuu epäsuositukseksi tovereidensa keskuudessa, syyt johtuvat tällöin passiivisuudesta. (Holmberg 2000, 14- 15.)

Somaattiset ongelmat, kuten vatsa- ja pääkivut näkyvät muita ikäryhmiä enemmän leikki-ikäisillä uhreilla. Leikki-ikäinen voi alkaa käyttäytymään itseään nuoremman lapsen tavoin. Koettu trauma madaltaa lapsen ikätasoa varhaisemmalle ikätasolle. Esimerkiksi lapsi saattaa haluta hylätyn tuttinsa takaisin sekä puhe voi muuttua vauvakielen kaltaiseksi. (Holmberg 2000, 14- 15.)

4.3 Kouluikä

Perheväkivaltaa kokenut kouluikäinen lapsi on oppinut perheväkivallan olevan hävettävä ja salainen asia. Kouluikäiselle on ominaista, että hän vähättelee muille ihmisille väkivallan vakavuutta tai kieltää sen kokonaan, myös usein hän oppii keksimään väkivallalle erilaisia tekosyitä. Sosiaaliset suhteet tuottavat ongelmia enenevässä määrin. Tällaisen lapsen voi olla vaikea sopeutua koulun pelisääntöihin, rutiineihin tai toveripiiriin, sillä hän ei ole tottunut sellaisiin omassa kotiympäristössään. Kouluikäinen lapsi voi olla joka hyvin sulkeutunut, vetäytynyt ja arka tai sitten lapsi käyttäytyy leikki-ikäisen tavoin joko hyvin aggressiivisesti leikkiessään ja suhteissaan muihin lapsiin. (Holmberg 2000, 14- 15.) On olemassa tiettyjä käyttäytymismalleja, jotka esiintyvät erityisesti tytöillä. On tavallista, että perheväkivaltaa kohdannut kouluikäinen tyttö käyttäytyy alistuvasti suhteessa toisiin oppilaisiin. Nämä tytöt kokevat, että heillä ei ole oikeutta omiin tarpeisiin tai mielipiteisiin. Heillä on havaittavissa myös somaattisia oireita, joihin voidaan katsoa kuuluvan esimerkiksi väsymystä, vatsakipua ja päänsärkyä. (Oranen 2001, 56.)

Kontrollikyvyn ja aggressiivinen lapsi joutuu helposti hankaluuksiin ja on koulukavereidensa ja opettajiensa epäsuosiossa. Vetäytynyt ja arka lapsi sen sijaan ei tule huomatuksi omana itsenään. Kummassakin tapauksessa lapsi tuntee todennäköisesti itsensä yksinäiseksi sekä kärsii omasta epäsuosiostaan ja erilaisuudestaan. (Holmberg 2000, 14- 15.)

Kehitykselliset viiveet, jotka ovat muodostuneet jo pitkällä aikavälillä tulevat ilmi kouluiässä. Kognitiivisten ja motoristen taitojen osalta lapsi on useasti omasta ikätasostaan jäljessä. Sosiaaliset- ja käyttäytymisongelmat vähentävät lisäksi myös entisestään mahdollisuuksia selviytyä koulunkäynnin tuottamista haasteista. Huonolla itsetunnolla on vaikutuksia siihen, että lapsi ei uskalla yrittää epäonnistumisen pelossa. Tällainen lapsi luovuttaa helposti koulutehtävissä ja hän välttelee uusia haasteita. (Holmberg 2000, 14- 15.)

4.4 Murrosikä

Nuoret pystyvät helposti salaamaan perheväkivallan. Nuoren kyky ymmärtää oikean ja väärän erot on hämärtyneet. Tämä johtaa siihen, että he joutuvat keskittymään todisteiden ja jälkien peittelemiseen. Nuoret saattavat hävetä omaa perhettään, eivätkä näin ollen viihdy omassa kodissaan. He eivät uskalla kutsua kavereita kotiinsa, sillä he eivät halua kenenkään tietävän kodin todellisia tapahtumia. (Holmberg 2000, 14-15.)

Nuoren suhde omiin vanhempiinsa on hämärtyneet ja hän kokee ristiriitaisia tunteita heitä kohtaan. Nuori voi ottaa kantaa perheväkivalta tilanteisiin, joko asettumalla jonkun puolelle tai fantasioimalla kosta jotakin osapuolta kohtaan. Kaikissa tapauksissa nuori ei kuitenkaan asetu uhrin puolelle, sillä hän saattaa jopa auttaa väkivallan tekijää. Väkivallan uhri on joissakin perheissä jollakin tapaa ei- persoonallistettu ja häntä on lupa satuttaa. (Holmberg 2000, 14- 15.)

Väkivaltaa elämässään kokeneella nuorella voi olla huono itsetunto, hän saattaa eristäytyä muista helposti tai hän hakee huomiota omalla negatiivisella käyttäytymisellään. Nuori voi hakea jengistä itselleen niin sanotun korvaavan yhteisön, josta hän usein tulee yliriippuvaiseksi. Nuori on valmis tekemään mitä tahansa pysyäkseen jengissä ja sen suosiossa. Tämän vaikutuksesta moni nuori ajautuu huumeiden, rikoksien, alkoholin ja väkivaltaisuuksien pariin. Tarve purkaa sisäisiä ristiriitoja, perheväkivallan aiheuttama ahdistus sekä alentunut empatiakyky saattavat ajaa nuoren raakoihin väkivaltarikoksiin. Toisaalta nuori pystyy myös eristämään itsensä lähimmäisistään. Sulkemalla ympäröivän maailman oman itsensä ulkopuolelle nuori ei aiheuta näkyviä ongelmia, mutta hän on kuitenkin räjähdysaltis, sekä suuressa vaarassa syrjäytyä. (Holmberg 2000, 14- 15.) Koko ikänsä väkivallan keskellä elänyt lapsi alkaa murrosiässä usein reagoimaan perheväkivaltaan uudella tavalla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi väkivaltaista vanhempaa aletaan vastustaa fyysisesti ja varsinkin tytöt käyttävät sanallista vastarintaa. (Oranen 2001, 56.)

Nuoruusiässä itsemurha-ajatukset sekä ajatukset kuoleman tuottamasta helpotuksesta lisääntyvät väkivaltaa kokeneille nuorilla. Myös itsemurha riski on suurempi kuin

niillä nuorilla, jotka eivät ole kokeneet väkivaltaa nuoruudessaan. (Holmberg 2000, 14- 15.)

4.5 Aikuisuus

Usein perheväkivallan uhrin reaktio tapahtuneeseen on ensin kauhistuminen ja hämmennys. Tämän jälkeen uhri alkaa miettiä, miksi hän joutui uhriksi, tai mitä hän teki väärin. Perheväkivalta tuntuu ensin järjettömältä, joten siihen aletaan etsiä rationaalista selitystä. Usein myös ulkopuoliset pyrkivät toimimaan samoin. Tällöin uhrin saavat ulkopuolisilta neuvoja ja ohjeita siitä, miten pitäisi toimia, jotta väkivalta perheessä loppuisi. Tällaisten ohjeiden taustalla on ajatus siitä, että uhrin käyttäytymiseen liittyvät piirteet vaikuttavat väkivallan puhkeamiseen. (Lehtonen & Perttu 1999, 23.)

Väkivalta voi aiheuttaa monenlaisia oireita aina muistihäiriöistä fyysisiin vammoihin ja ruhjeisiin. Esimerkiksi psykosomaattisia vaivoja, kuten päänsärkyä, väsymystä, uniongelmia ja yleistä levottomuutta esiintyy usein uhrilla. Naiset yleisesti kärsivät myös masennuksesta, ahdistuksesta ja painajaisista. He kokevat myös pelkoa, häpeää ja syyllisyyttä. Naisen voi olla vaikea luottaa toisiin ihmisiin ja itsearvostus on usein heikentynyt. (Ensi- ja turvakotien liitto 2006, 18- 19.)

Väkivalta on aina uhrille traumaattinen tapahtuma. Aikaisemmin mainitut oireet ja kokemukset voidaan luokitella traumaperäisen stressireaktion oireiksi. Työntekijän on tärkeä muistaa, että traumaattiset oireet eivät tarkoita psyykkistä häiriötä tai päihdeongelmaa. Uhrin oireet ovat tavallisia reaktioita traumaattiseen tapahtumaan, niiden tarkoituksena on saada uhri palautumaan takaisin emotionaaliseen tasapainoon. Mikäli uhri joutuu toistuvasti väkivallan kohteeksi, se voi aiheuttaa emotionaalisen kriisin, sillä ihminen ei voi koskaan tottua traumaattisiin tapahtumiin.

Työntekijän on hyvä muistaa, että perheväkivalta ei aiheuta traumoja kaikille sitä kokeneille. (Ensi- ja turvakotien liitto 2006, 18- 19.)

5 VÄKIVALTA JA LAINSÄÄDÄNTÖ

Kansalaiset saavat turvaa ja suojaa lainsäädännöstä niin rikosten ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa kuin rikoksen tapahduttua. Tällöin tarkoitetaan yleensä väkivaltatilanteita. Laki luo viranomaisille toimintavaltuudet, joiden avulla pystytään ehkäisemään ja puuttumaan väkivaltatapauksiin. Pääsääntöisesti poliisin tehtävä on selvittää tapahtunut rikos. Perheväkivaltatilanteita käsiteltäessä poliisi joutuu soveltamaan mm. pakkokeinolakia, väkivaltarikoksia koskevia rikoslain säännöksiä ja esitutkintalakia asetuksineen. Prosessi alkaa esitutkinnan suorittamisesta, jonka jälkeen se siirtyy syyttäjän syyteharkintaan. Tämän jälkeen syyte voidaan nostaa, jonka jälkeen se siirtyy tuomioistuimen käsittelyyn ja sitä kautta mahdolliseen rangaistuksen täytäntöönpanoon. (Poliisin www-sivut 2011.)

Poliisi pystyy puuttumaan tilanteisiin jo ennen varsinaisen rikoksen tapahtumista poliisilakiin vedoten. Koska pahoinpitely on muuttunut virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi, niin poliisi pystyy nykyään puuttumaan tekoihin, jotka aiemmin katsottiin perheen sisäisiksi asioiksi. Lähestymiskieltoa koskeva laki edustaa nykyisin uutta lainsäädäntöä. Vuoden 2005 alussa lakia on täydennetty ns. perheen sisäisellä lähestymiskiellolla. Pidättämiseen oikeutetut virkamiehet ovat nimitettyinä yhdyshenkilöiksi lähestymiskielto-asioissa kihlakuntien poliisilaitoksilla. (Poliisin www-sivut 2011.)

5.1 Rikoslaki

Laissa pahoinpitelyyn katsotaan kuuluvaksi ruumiillinen väkivalta, josta seuraa toiselle osapuolelle terveydelle haitallisia vaikutuksia tai kipua. Toista osapuolta ei saa myöskään saattaa tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan. Pahoinpitelystä voidaan tuomita sakkoon tai enintään kahden vuoden vankilatuomioon. Myös teon yritys on rangaistava. (Rikoslaki 1995/578, 5§.)

1.9.1995 pahoinpitely yksityisellä paikalla tuli virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi, tarkoittaen myös kotona sattuneita tapauksia. Lain myötä kotona tapahtuvat väkivaltarikokset ovat verrattavissa vakavuudeltaan ja rikosoikeudellisilta seuraamuksil-

taan muihin väkivaltarikoksiin. Kotiin hälytetty poliisipartio on velvollinen tekemään rikosilmoituksen väkivaltatilanteesta, joka on tapahtunut kotona. Tällä tavoin yhteiskunta haluaa puuttua perheväkivaltaan parhaalla mahdollisella tavalla. On huomattava, että myös pahoinpitelyn yritys on rangaistava teko. (Nettiturvakodin www-sivut 2007.)

Pahoinpitelyt on laissa jaettu kolmeksi eri ryhmäksi: lieväksi pahoinpitelyksi, pahoinpitelyksi ja törkeäksi pahoinpitelyksi. Pahoinpitelyn aste määritellään rikoksen tekotavan, vammojen ja sen aiheuttaman henkisen kärsimyksen perusteella. Lievä pahoinpitely luokitellaan asianomistajarikokseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että väkivaltaa kokeneen uhrin on vaadittava rikoksesta rangaistusta tekijälle, jotta tutkinta tapahtuneesta rikoksesta voitaisiin aloittaa. Virallisen syytteen alaisiksi rikoksiksi luetaan sekä pahoinpitely, että törkeä pahoinpitely. Näiden kahden osalta poliisin tekemän esitutkinnan selvitykset annetaan syyttäjälle syyteharkintaan. Mikäli pahoinpitely kohdistuu alle 15-vuotiaaseen henkilöön, niin silloin on kyse aina virallisen syytteen alaisesta rikoksesta. Törkeän pahoinpitelyn seurauksena on aina oikeuskäsittely. (Nettiturvakodin www-sivut 2007.)

Rikosilmoitus lievästä pahoinpitelystä on tehtävä vuoden kuluttua sen tapahtumisesta. Mikäli kyseessä on pahoinpitely, ilmoituksen tekemiseen on aikaa viisi vuotta. Törkeässä pahoinpitelytapauksessa sen sijaan rikosilmoitus pitää tehdä kahdenkymmenen vuoden kuluessa tapahtumasta. (Nettiturvakodin www-sivut 2007.)

5.2 Seksuaalirikoslaki

Suomessa vuonna 1994 raiskaus avioliitossa kriminalisoitiin. Seksuaalista itsemääräämisoikeutta ei ole oikeus loukata aviosuhteessa. Rangaistavana tekona pidetään myös seksuaalirikoksen yritystä. Seksuaalirikoslaissa on määritelty rikosnimikkeet, jotka ovat: raiskaus, törkeä raiskaus, pakottamien sukupuoliyhteyteen, pakottaminen seksuaaliseen tekoon sekä seksuaalinen hyväksikäyttö. Näistä ainoastaan raiskaus ja törkeä raiskaus kuuluvat virallisen syytteen alaisiin rikoksiin, muissa tapauksissa puhutaan pääsääntöisesti asianomistajarikoksista. Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset jaetaan kahteen ryhmään: lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö sekä törkeä lapsen sek-

suaalinen hyväksikäyttö. (Nettiturvakodin www-sivut 2007.) Sukupuoliyhteys alle 16-vuotiaan kanssa tarkoittaa lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä. Tämä pätee myös silloin, kun uhri on alle 18-vuotias ja tekijä on lapsen vanhempi tai muu läheinen henkilö. (Rikoslaki 2011/540, 6§.) Tekotapa, seuraukset ja tekijän erityinen asema lapsen elämässä määrittelevät törkeän seksuaalisen hyväksikäytön. Kaikki lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset luokitellaan aina virallisen syytteen alaisiksi. Nämä seksuaalirikokset vanhenevat pääsääntöisesti 10 tai 20 vuoden kuluessa tapahtuneesta. (Nettiturvakodin www-sivut 2007.)

5.3 Lähestymiskielto

Lähestymiskiellolla tarkoitetaan sitä, että uhrille häiriöksi olevaa henkilöä pystytään kieltämään ottamaan yhteyttä. Tällä suojellaan häirinnän kohteen henkeä, vapautta ja rauhaa. (Laki lähestymiskiellosta 2004/711, 1§.) Mikäli lähestymiskieltoa rikotaan, niin rangaistukseksi voidaan määrätä sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Lähestymiskieltoa voidaan hakea poliisilta tai suoraan käräjäoikeudelta. Hakemus voi olla joko suullinen tai kirjallinen. Hakemukset, jotka koskevat lähestymiskieltoa käsitellään aina kiireellisinä. Silloin kun suojan tarve on välitön, niin lähestymiskielto on mahdollista määrätä väliaikaisena. Väliaikainen kielto pysyy voimassa, niin kauan kunnes asia on käsitelty käräjäoikeudessa. Lähestymiskieltoa voidaan määrätä enintään vuodeksi kerrallaan. (Nettiturvakodin www-sivut 2007.)

Perinteinen lähestymiskielto kieltää yhteydenoton yritykset, yhteydenotot, tarkkailun sekä seurannan. Laajennetulla lähestymiskiellolla voidaan kieltää tekijän oleskelu erikseen määrättyllä alueella, joka on uhrin elämään jollakin tavoin liittyvä. Asianosaisen lisäksi poliisi, syyttäjä tai sosiaaliviranomainen voi tehdä aloitteen lähestymiskiellonmääräämiseksi. (Nettiturvakodin www-sivut 2007.)

Vuoden 2005 alusta laki lähestymiskiellosta sai lisäyksen. Perheenjäseniä, jotka asuvat samassa osoitteessa, koskee laki perheen sisäisestä lähestymiskiellosta. Tämän lähestymiskiellon edellytykset ovat paljon tiukemmat kuin tavallisen lähestymiskiellon. Myöntämisen edellytyksenä on esimerkiksi mahdollisuus siitä, että kiel-

lon määräämättä jättäminen johtaisi terveyteen, henkeen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. (Nettiturvakodin www-sivut 2007.)

5.4 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain on tarkoitus turvata lapsen oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, turvalliseen kasvuympäristöön sekä erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki 2007/417, 1§.) Uusi lastensuojelulaki astui voimaan vuonna 2008. Tällä uudella lastensuojelulla on pyritty selkeyttämään säännöksiä lapsen kuulemisesta ja puhevallan käytöstä, mielipiteen selvittämisestä sekä osallistumisesta oman asian käsittelyssä. (Kaitue, Noponen & Slåen 2007, 58.)

Lastensuojelulain mukaisesti jokaisella lapsella on oikeus virikkeitä sisältävään ja turvalliseen kasvuympäristöön. Lisäksi heillä on myös oikeus monipuoliseen ja tasapainoiseen kehitykseen. Väkivalta uhkaa näitä oikeuksia. Lapsi on oikeutettu erityiseen suojeluun kaikissa tilanteissa. (Nettiturvakodin www-sivut 2007.) Lastensuojelun päätarkoituksena on turvata lapsen oikeudet, niin että yleisiin kasvuolosuhteisiin pyritään vaikuttamaan. Tämä tavoite saavutetaan huoltajan tukemisella lapsen kasvatuksessa sekä toteuttamalla yksilö- ja perhekohtaista lastensuojelua. Alle 18-vuotias on lastensuojelulain mukaisesti vielä lapsi, mutta nuorella tarkoitetaan alle 21-vuotiasta henkilöä. (Duodecim 2004, 219.)

Lastensuojelussa kyse on toisaalta ihmisen oikeudesta yksityisyyteen, toisaalta velvollisuudesta yhteisöllisyyteen. Vanhemman ja lapsen välistä koskematonta suhdetta on vaalittava, mutta kaikissa tilanteissa perhettä ei kuitenkaan voida jättää yksin, jolloin yksityisyyteen on pakollista puuttua. (Kaitue ym. 2007, 57.)

Lastensuojelulakiin on kirjattu ilmoitusvelvollisuus, jotta lapsiin kohdistuva kaltoinkohtelu pystyttäisiin havaitsemaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Ilmoitusvelvollisuus koskee muun muassa poliisin, koulun, seurakunnan palveluksessa tai luottamustehtävissä olevia henkilöitä ja sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Työntekijän on virkaa tai tointa hoitaessaan tehtävä ilmoitus sosiaalilautakunnalle ilmeisestä lastensuojelun tarpeesta. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa muu henkilö, joka havaitsee lapsen olosuhteiden vaarantuneen, mutta hänellä ei ole kuitenkaan

velvollisuutta. Ilmeinen lastensuojelun tarve tarkoittaa sitä, että vakavaakin vähäisempi huoli lapsen kehityksen tai terveyden vaarantumisesta edellyttää yhteydenottoa lastensuojeluviranomaiseen. Ilmoituksen tekemisessä ei tarvitse olla täyttä näyttöä tai ennakoitua siitä, että johtaako ilmoitus jatkotoimenpiteisiin. (Duodecim 2004, 220.)

Lastensuojeluilmoitus tehdään lastensuojeluasioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle kunnan sosiaalitoimiston välityksellä. Ilmoitus voidaan tehdä esimerkiksi puhelinoittona. Ilmoituksen tekijän nimi ei kaikissa tapauksissa tule huoltajan tai vanhemman tietoon, sillä on tilanteita joissa viranomaisen ei tarvitse paljastaa ilmoittajan henkilöllisyyttä. Poikkeudet eivät kuitenkaan koske viranomaistehtävissä toimivia henkilöitä, sillä he eivät voi toimia nimettömästi ilmoitusta tehdessään. (Kaitue ym. 2007, 59.)

5.5 Oikeusavustaja valtion varoista väkivalta- ja seksuaalirikoksissa

Silloin kun kyseessä on syyttäjän ajama rikosasia, niin uhrin tuloista riippumatta hänelle voidaan myöntää oikeusavustaja tuomioistuimen toimesta esitutkintaan ja oikeudenkäyntiin. Oikeusavustajaa ei myönnetä, mikäli kyseessä on lievä pahoinpitely. Seksuaalirikos, läheisen ihmisen tekemä väkivalta, muu henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuva rikos oikeuttavat uhrin oikeusavustajaan. Näissä tapauksissa avustajan palkkion maksaa valtio. Avustajan tarvitsee olla yksityinen asianajaja tai muu lakimies ja hänen on lisäksi hankittava tuomioistuimelta avustajamääräys. (Nettiturvakodin www-sivut 2007.)

6 MONIAMMATILLINEN ORIENTAATIO PERHEVÄKIVALTAAN

6.1 Yhtäaikaiset asiakassuhteet eri organisaatioissa

Lapsiperheet käyttävät nykyisin hyvin monenlaisia palveluja, joiden tavoite on tukea vanhempia hoito- ja kasvatustehtävissä. Näillä palveluilla pyritään samalla edistä-

mään myös lasten hyvinvointia. Palveluita saadaan kasvatuksen, varhaiskasvatuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa. Esimerkiksi koulut, neuvolat, päiväkodit, lastensuojelu ja terveydenhuolto kuuluvat tämänkaltaisten palveluiden piiriin. Vanhempien ja lasten kannalta monikirjoinen palvelujärjestelmä merkitsee yhtäaikaista asiakassuhteita useissa eri organisaatioissa. Kaikilla tietyssä tilanteessa tai tietyn ikäisillä henkilöillä on mahdollisuus ja aihetta hyödyntää yleisiä hyvinvointipalveluita. (Paavilainen & Pösö 2003, 49.)

Erilaisten asiakassuhteiden rinnalle voi syntyä asiakassuhteita perheen tai lapsen ongelmalliseksi koettujen asiatilanteiden vuoksi. Tällöin voi olla tarve ryhtyä useiden erilaisten organisaatioiden ja asiantuntijoiden asiakkaaksi. Tietyt organisaatiot ovat erikoistuneet tietynlaisten ongelmien ja asioiden käsittelyyn. Toiset sen sijaan korostavat erikoistumatonta, laajaa lähestymistapaa ihmisten kokemuksiin ongelmiin. (Paavilainen & Pösö 2003, 49.)

Useat väkivaltatyötä tekevät toimijat auttavat perheitä, jotka kärsivät väkivallasta. Tilanteessa, jossa on mukana lapsia, on uhrin tahdosta riippumaton väliintulo helpompaa, koska tilanteeseen voidaan puuttua lastensuojelun kautta. Tilanne on selvästi vaikeampi, jos uhrina on ainoastaan aikuinen. (Kaitue ym. 2007, 53.)

6.2 Tiimit ja verkostot

Väkivallan käsittely moniammatillisesti voi tarkoittaa monia eri asioita. Tämä voi merkitä esimerkiksi asiantuntijoista koottuja verkostoja tai tiimejä, jotka vuorovaikutuksellisesti käsittelevät ongelmaa. Tiimit ja verkostot voivat toimia sekä yhteistyössä asiakkaiden kanssa että asiantuntija keskeisesti. Silloin kun lasten väkivalta ongelmaa käsitellään asiantuntijoiden käsityksistä käsin, viitataan asiantuntijakeskeisyyteen. Asiakaslähtöisyydessä sen sijaan viitataan siihen, että toiminnan tavoitteena, lähtökohtana ja työskentelyn jatkuvana ehtona ovat asiakkaan tarpeet, tilanne ja odotukset. (Paavilainen & Pösö 2003, 50- 51.)

Suurimmat riskit moniammatillisessa työskentelyssä ovat organisaatioiden ja asiantuntijoiden näkökulman vahvistuminen asiakkaiden ylitse. Asiantuntijalähtöisyys pystyy toteutumaan erilaisina toimintatapoina, joissa asiantuntijat omissa verkostoissaan ja tiimeissään käsittelevät asiakkaan tilannetta. Tämä voi toteutua myös tilanteissa, joissa asiakas on osa verkoston tai tiimin vuorovaikutusta. (Paavilainen & Pösö 2003, 50- 51.)

Moniammatillinen käsittely saattaa merkitä myös toimintamallien rakentamista ilmi tulleen ongelman käsittelemiseksi, joko organisaation sisällä tai niiden välillä esimerkiksi alueellisesti. Tällöin voidaan sopia esimerkiksi asiantuntijoiden ja eri organisaatioiden osuudesta väkivaltaongelman käsittelyssä. Uusia toimintamalleja on alettu rakentamaan useissa eri kunnissa lasten kokeman seksuaalisen hyväksikäytön seurauksesta. Palvelujärjestelmässä väkivaltaongelma tulee hyvin heikosti esille. (Paavilainen & Pösö 2003, 50- 51.)

Kaikki perheisiin liittyvä väkivalta mielletään vahvaksi kulttuuriseksi tabuksi, joten sen esiintuominen on hyvin vaikeaa. Tämä koskee niin asiantuntijoita, uhreja kuin toimijoitakin. Asia on hyvä pitää mielessä myös silloin, kun puhutaan väkivaltaongelman moniammatillisesta käsittelystä. (Paavilainen & Pösö 2003, 51.)

6.3 Moniammatillisuuden kehittäminen

Moninaiset psykososiaaliset ongelmat liittyvät aina olennaisesti perheväkivaltaan, jonka vuoksi hyvät yhteistyösuhteet muihin perheväkivaltatyötä tekeviin toimijoihin ovat ensiarvoisen tärkeitä. Väkivaltatyöhön käytettävät resurssit ovat usein rajalliset, joten tämänkin vuoksi verkostoituminen on tarpeellista. On selvää, että työntekijä ei yksin pysty vastaamaan kaikkeen pyydettyyn apuun, jonka vuoksi asiakkaita pitää myös ohjata muiden palveluiden piiriin. Erityisesti pienillä paikkakunnilla yhteistyön merkitys korostuu. Väkivaltaongelmat ovat moniulotteisia ja vaikeita, joten yhteistyö eri toimijoiden välillä on välttämätöntä. (Hokkanen & Sauvola 2006, 164.)

Mikäli sosiaaliviranomaiset välittävät mahdollisimman nopeasti tiedon lapsiin kohdistuneista rikoksista oikeusviranomaisille ja puuttuvat välittömästi rikosentekijän toimiin, niin tuolloin sillä on erittäin tehokas rikoksia ehkäisevä vaikutus. Mikäli oikeusviranomaiset eivät puutu ongelmaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, niin esimerkiksi lapsen pahoinpitely saattaa jatkua. Ongelman kokonaisvaltaiseksi ratkaisemiseksi viranomaiset yrittävät kehittää yhteistyötään. (Duodecim 2004, 217.)

Silloin kun lapsen kohdistunut rikos tulee ilmi, olisi suotavaa, että sosiaaliviranomaiset, terveydenhuoltohenkilöstö ja poliisi tekisivät tiivistä yhteistyötä. Voimassa oleva lainsäädäntö ei velvoita tietojen vaihtoon tai yhteistyöhön, mutta se kuitenkin mahdollistaa sen. Väkivaltarikoksen uhrin ja rikoksesta epäillyn joutuvat eriarvoiseen asemaan, koska laki jättää viranomaisille liikaa harkintavaltaa rikosilmoituksen tekemisen suhteen. Väkivaltarikoksen esitutkinta on lainsäädännössä selvästi määrätty poliisin tehtäväksi, mutta ajoittain sosiaali- ja terveystieteelliset viranomaiset saattavat joutua rikostutkijan rooliin. Lainsäädäntöä tulisi kehittää niin, että kaikki viranomaiset toimisivat koko maassa samalla tavalla. Poliisitoiminnalla tai rikosprosessin keinoilla ei pystytä ratkaisemaan lasten kaltoinkohtelua. Yhteistyössä muiden viranomaisten toimenpiteiden kanssa lastenpahoinpitelyä pystytään kuitenkin vähentämään. (Duodecim 2004, 217.)

6.4 Moniammatilliset tavat käsitellä lasten kokemaa perheväkivaltaa

On olemassa neljä erilaista moniammatillista tapaa käsitellä lasten kokemaa väkivaltaa perhesuhteissaan. Työntekijän suhtautuessa lapsen kokemaan perheväkivaltaan aktiivisella työotteella, ilmiöön puuttuminen tarkoittaa ongelman käsittelyä vähäistenkin vihjeiden pohjalta, tilanteen kartoittamista, aktiivista ongelmanratkaisua sekä tuen löytämistä lapselle ja hänen perheelleen. Mikäli työntekijä lähestyy asiaa pelkästään oman asiantuntijuutensa ja organisaationsa näkökulmasta, niin silloin ongelma käsitellään todennäköisesti nopeasti. Samalla työntekijän oma näkemys määrittelee sen, miltä suunnalta ongelmaa lähdetään ratkaisemaan ja millaisena sitä pidetään. Koko asiakasperheen tarpeet ja odotukset tulevat tässä tapauksessa käsiteltyä täysin

siitä näkökulmasta, joka on edustettuna kyseisessä organisaatiossa ja työntekijän orientaatioissa. (Paavilainen & Pösö 2003, 52- 53.)

Passiivisesti suhtautuva työntekijä sen sijaan suhtautuu lapsen kokemaan väkivaltaan odotellen, etäisesti ja tunnustellen. Tällöin ongelma voi jäädä asiantuntijatyön ulkopuolelle ja lapsen elämä väkivaltaisessa perheympäristössä todennäköisesti jatkuu. Jos työntekijä tämän lisäksi toimii oman organisaationsa ja asiantuntemuksensa rajoissa, tilanne saattaa johtaa siihen, että asian käsittelyssä ei huomioida toisenlaisia näkemyksiä ja tulkintoja. Passiivisuus saattaa jossain tilanteissa merkitä sitä, että lapsi voi joutua kohtaamaan institutionaalista väkivaltaa perheessään kokeman väkivallan lisäksi, koska lapsen tarve hoitoon, suojelukseseen ja turvaan tulemiseen jää vaille huomiota. (Paavilainen & Pösö 2003, 53)

Moniammatillinen yhteistyö yhdistettynä aktiiviseen työntekijäorientaatioon voi merkitä moninaisia näkemyksiä väkivaltaongelmasta ja tähän liittyvien monitasoisten asioiden huomioimisesta myös ongelman ratkaisussa. Aktiivinen moniammatillinen orientaatio parhaimmillaan ottaa huomioon tilanteessa syntyvät monet terveydelliset, psykososiaaliset ja juridiset tarpeet ja pystyy samalla vastaamaan näihin. Tämänkaltaisen tilanteen voi pahimmillaan tarkoittaa sitä, että lapsi ja hänen vanhempansa joutuvat asiantuntijoiden ristiriitaisten tulkintojen epäilyjen, koordinoimattomien toimintatapojen ja erilaisten kontrollikäytäntöjen kohteiksi. (Paavilainen & Pösö 2003, 54.)

Passiivisen työntekijäorientaation toteutuessa moniammatillisessa yhteistyössä, saattaa seurauksena olla asiantuntemuksen ja näkemyksen pois jääminen asian käsittelyssä. Lapsiperheen kannalta tämä voi tarkoittaa ongelman yksipuolista käsittelyä ja tulkintaa. Moniammatillinen toimintatapa mahdollistaa siis niin sanotun käsien pesemisen likaisesta työstä. Edellä mainitut käytännön toimintatavat sekoittuvat usein keskenään. Käytännön toimintatavat painottuvat eri tavoin prosessin eri vaiheissa. Tärkeintä on ymmärtää, että moniammatillisuus on ongelmien käsittelyssä tärkeä, mutta se voi olla myös ongelmallinen lähtökohta. (Paavilainen & Pösö 2003, 54.)

7 ASIAKASTYÖ PERHEVÄKIVALTATILANTEISSA

7.1 Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset, joiden tarkoituksena on tukea ja edistää paikallista ja alueellista työtä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi ja siitä johtuneiden ongelmien vähentämiseksi. Strategisen suunnittelun tärkeys korostuu sosiaali- ja terveysministeriön suosituksissa. Väkivallanvastaisentyön pohja perustuu erilaisiin toimintaohjelmiin. Työn pitää olla mallinnettua ja koordinoitua. On hyvin tärkeää, että henkilöstön ammatillisia valmiuksia puuttua väkivaltaan parannetaan ja aihepiirin tutkimus- ja kehittämistyötä lisätään. Väkivaltaa kokeneet eri ikäryhmät tarvitsevat tarpeeseen vastavia palvelu- ja hoitomalleja ja – muotoja. On tärkeää, että myös väkivaltaa käyttävät henkilöt saavat tarvitsemansa avun. Suosituksista käy ilmi, että väkivallan ehkäisytyöhön kunnissa on tärkeää liittää mukaan myös kansalaistoiminta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 10.)

Kunnan tulisi määritellä eri hallintokuntien väliset työnjaot väkivallan ehkäisyssä sekä sen, kuka on vastuussa väkivallan ehkäisytyöstä ja johtamisesta. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö pitäisi liittää osaksi kunnan turvallisuussuunnittelua ja hyvinvointistrategiaa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden toimintasuunnitelmia. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön ammatillisia valmiuksia tulisi lisätä lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyön ja ongelmien hoitamiseksi. Henkilöstön koulutuksessa tulisi ottaa huomioon erityisosaamisen tarve, jota hyväksikäyttöä ja seksuaalista väkivaltaa kokeneiden uhrien auttaminen edellyttää. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 10.)

Kunnissa sekä niiden yhteistoiminta-alueilla tulisi olla suunniteltuna väkivallan ehkäisytyön toimintamalli. Tämän toimintamallin tulisi sisältää matalan kynnyksen palveluita, ongelmia ehkäisevää toimintaa, akuuttipalveluita (turvakotipalvelut ja kriisiapu), väkivallan ehkäisytyöhön erikoistuneet palvelut sekä pitkäaikaista terapiaa ja tukea traumatisoiduille ihmisille. Yhtenä sosiaali- ja terveydenhuollon painopiste-

alueena on lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan varhainen puuttuminen, ehkäisy sekä palveluiden turvaaminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 10.)

Perheissä ja lähisuhteissa väkivaltaa käyttäviä henkilöitä pitää pyrkiä auttamaan ja tukemaan väkivaltaisen käyttäytymisen lopettamisessa ja teoistaan vastaamisesta. Viranomaisten, kansalaisjärjestöjen sekä seurakuntien yhteistyötä väkivallan vastaisessa työssä pyritään parantamaan. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan tilastointia ja dokumentointia pitäisi pyrkiä parantamaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastyössä. Tiedottamis- ja vaikuttamistoiminnalla sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalojen pitäisi pyrkiä ehkäisemään perhe- ja lähisuhdeväkivallasta aiheutuvia ongelmia. Väkivallattoman toimintatavan merkityksen pitää korostua kaikessa kunnan toiminnassa. Kuntien ja kuntayhtymien johdolla on vastuu tavoitteiden toteutumisesta, seurannasta ja arvioinnista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 11.)

7.2 Huolen puheeksiottaminen

Haastavimmaksi työntekijä kokee usein sen, että hän joutuu itse ottamaan huolenaiheen puheeksi ensimmäistä kertaa. Työntekijän on tärkeä pohtia omaa ilmaisemistaansa. Mikäli työntekijä pitää huolenaihetta jollakin tavoin häpeällisenä tai vaikeasti käsiteltävänä, niin silloin se voi helposti ilmetä hänen toiminnassaan ja vuorovaikutuksessaan. On ratkaisevaa, millä tavoin työntekijä ottaa esille asian sen hetkisessä tilanteessa. Esimerkiksi mitä eleitä, sananvalintoja, äänenpainoja ja ilmeitä hän käyttää. Mikäli työntekijä pystyy pitämään mielessään kuvan asiakkaasta positiivisena, on todennäköisempää, että työntekijän vuorovaikutustavat viestittävät asiakkaalle ymmärrystä. (Vilèn, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 41- 45.)

On kuitenkin muistettava, että ymmärrys ei merkitse samaa, kuin hyväksyminen. Mikäli asiakas kokee, että työntekijä ei tuomitse häntä, niin silloin todennäköisesti asiakas pystyy jakamaan yhteisen huolen ainakin jollakin tasolla. Kuitenkin voi käydä myös niin, että asiakas voi tilanteen alussa pelästyä ja jopa suuttua työntekijälle. Tunteet voivat joskus kääntyä jopa vihaksi asti. Yhteinen ymmärrys voi syntyä työntekijän ja asiakkaan välillä, mikäli keskustelutilanne on rauhallinen, työntekijä pys-

tyy perustelemaan huolenaiheensa ja asiakkaan näkemykset tulevat kuulluiksi. Jälkeenpäin asiakas voi myös kiitollinen siitä, että vaikea asia tuli puheeksi. Työntekijän pitää pystyä myös myöntämään, mikäli huoli asiaa käsiteltäessä on osoittautunut turhaksi. Tällöin tilanne voimaannuttaa molempia osapuolia. (Vilèn, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 41- 45.)

Työntekijän on tärkeä miettiä, mitä eri huolenaiheita voi käsitellä eri perheenjäsenten kesken, joko yhteisesti tai erikseen. Mikäli työntekijä kokee epävarmaksi tavan, jolla huolenaihe tulisi perheen kanssa käsitellä, kannattaa sitä aluksi pohtia oman työryhmän kanssa. Työntekijät ja perheenjäsenet voivat olla erimielisiä huolenaiheista ja niiden suuruuksista. Paras lähtökohta perheen omien voimavarojen ja tuen tarpeiden selvittämisessä on se tilanne, jossa huolenaiheita tutkitaan ja löydetään yhteisesti. (Vilèn, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 41- 45.)

7.3 Lapsen huomioiminen asiakastyössä

Akuuttien väkivaltatilanteiden jälkeen lapsi on huomioitava välittömästi. Lasta ei kuitenkaan saa painostaa tai pakottaa puhumaan asiasta. Lapsi tietää salaisuuden paljastumisen merkityksen ja seuraukset. Silloin kun lapsi kertoo suoraan väkivallasta, on häntä kannustettava puhumaan. On tärkeää muistaa kehua lapsen rohkeutta. Työntekijän on hyvä asettua itse lapsen asemaan. Häntä kohtaan tulee käyttäytyä myötätuntoisesti ja ystävällisesti. On myös hyvä ilmaista hänelle oma valmius kuulla lisää asiasta. (Huhtalo ym. 2003, 56- 57).

Kysymykset tapahtuneesta ja tunteista ovat tärkeitä. Tällä työntekijä osoittaa oman rohkeutensa kuulla lapsen kokemuksista. Traumaattisten tilanteiden käsittelyssä sekä puhumaan kannustamisessa pitää ymmärtää, että jo itse väkivallan keskellä eläminen on hyvin raskasta. Lapsi avautuu vaikeista asioista aina sellaiselle henkilölle, joka osoittaa kykynsä kantaa osan lapsen taakasta. Silloin kun väkivaltatilanteita puretaan lasten kanssa, on hyvä varata rauhallinen ja kiireetön tila asian käsittelemiseksi. Lapsi pystyy ilmaisemaan mikäli he kokevat tilanteen turvalliseksi. Aikuisen turvallisuus näkyy ystävällisyyden, rauhallisuuden ja lempeyden avulla. (Huhtalo ym. 2003, 56- 57).

Lapsilla on kyky ilmaista itseään hyvin monin eri tavoin. Iästä riippuen tilannetta voidaan käsitellä esimerkiksi piirtämisen tai leikin avulla. Nämä ovat lasten luonnollisia asioiden käsittelyvälineitä. (Huhtalo ym. 2003, 56- 57).

7.4 Väkivaltaperheen kanssa työskentely

Työntekijä voi usein joutua vaikeaan tilanteeseen, koska lähisuhteita koskevasta väkivallasta on vaikea löytää tarpeeksi luotettavia merkkejä. Uhri voi kieltää väkivallan esimerkiksi lastensuojelutoimenpiteiden takia. Mikäli työntekijällä on pienikin epäily jomman kumman osapuolen painostuksesta, niin hänen ei tulisi lähteä parisuhdeväkivallan rikossovitteluun mukaan. Jotta tilanteen aitous pystyttäisiin varmistamaan, pitäisi sovittelu aloittaa molempien osapuolten kuulemisella. Jopa kokeneelle väkivaltatyöntekijälle on usein vaikeaa saada selville mitä todellisuudessa on tapahtunut. (Hokkanen & Sauvola 2006, 159- 161.)

Joissakin tapauksissa asiakas on ollut pettynyt siihen, että työntekijä ei ole nähnyt todellista ongelmaa eikä ole puuttunut siihen. Ristiriitaiseksi tilanteen tekee se, että usein uhri salaa todelliset ongelmat auttajalta. Usein auttajalta toivotaan vahvempaa aloitteellisuutta, vaikka asiakas vaikenisikin ongelmistaan. Paritapaamisessa naiset harvoin uskaltavat puhua itse perheväkivallasta, jolloin huomio voi helposti siirtyä parisuhteen muihin ongelmiin. Tällöin varsinainen ongelma jää käsittelemättä ja naisasiakkaat voivat kokea pettymyksen tunteita.

(Hokkanen & Sauvola 2006, 159- 161.)

Väkivaltaisten miesten auttamisessa työntekijän tulisi kiinnittää huomiota väkivaltakäyttäytymisen lisäksi heidän tunne-elämäänsä ja asenteisiinsa, joista aggressiivinen käyttäytyminen usein saa alkunsa. Usein väkivallan tekijät itsekin kärsivät omasta käytöksestään, tämä näkyy esimerkiksi syyllisyyden ja häpeän tunteina. Tästä johtuen väkivaltaiset miehet voivat subjektiivisesti kokea olevansa uhreja. Työyhteisössä voi syntyä ristiriitaisia tilanteita, mikäli työntekijöiden ajatukset eroavat siitä, kuka on väkivallanuhri ja kuka tekijä. (Hokkanen & Sauvola 2006, 159- 161.)

Lastensuojelun näkökulmasta on erityisen tärkeää seurata perhetilanteen kehitystä, eli mitä väkivallan suhteen perheessä tapahtuu. Saadut tiedot mahdollisesta perheväkivallasta tulisi perustua työntekijän omaan aktiiviseen selvitystyöhön, eikä esimerkiksi vain yhden osapuolen kertomukseen.

(Hokkanen & Sauvola 2006, 159- 161.)

Sosiaali- ja terveysalalla on harvinaista, että väkivaltatapaukset tulevat tietoisuuteen välittömästi. Lähinnä poikkeuksena voidaan pitää terveydenhuollon päivystystapauksia, joissa fyysiset vammat paljastavat tilanteen. Usein palveluiden piiriin hakeudutaan muiden syiden vuoksi. Esimerkiksi aikuisen mielenterveysongelmat, lapsen oirehtiminen tai parisuhdevaikeudet voivat olla ensisijaisia syitä palveluihin hakeutumiselle. Sosiaalityössä pitäisi ensisijaisesti varmistaa, onko mahdollista perheväkivaltaa esiintynyt ja kuinka vakavaa se mahdollisesti on ollut. On tärkeää, että selvitystyö tehdään hienovaraisesti, jotta asiakas ei kokisi syyllistämistä. Mikäli asiakas kokee olonsa uhatuksi, on vaarana, että asiakassuhde katkeaa. (Hokkanen & Sauvola 2006, 159- 161.)

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

8.1 Opinnäytetyön tausta

Suomessa perhe- ja lähisuhdeväkivalta on tunnettu ja tiedostettu sosiaalisena ongelmana suhteellisen vähän aikaa. Perheen sisäistä väkivaltaa on alettu tarkastelemaan vasta 1960-luvun lopulla. Läheisissä ihmissuhteissa, parisuhteissa ja perheissä on aina ilmennyt henkistä ja fyysistä väkivaltaa, joka kuitenkin ei ole tullut julkiseen tietoisuuteen. Perhettä on aina pidetty yksityisenä alueena, johon yhteiskunnan on ollut mahdotonta puuttua. (Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2006, 9.)

Vähitellen yhteiskuntamme on muotoutunut erittäin monialaiseksi hyvinvointipalveluiden tarjoajaksi. Ihminen on alettu ymmärtää kokonaisvaltaisesti ja myös sosiaali- ja terveysalalla hyödynnetään nykyisin verkostoitumis- ja tiimityöskentelyä. Yhteistyö sosiaali- ja terveysalan toimipisteiden välillä on muodostunut erittäin tärkeäksi

perhe- ja lähisuhdeväkivalta tapauksissa. Yhteiskunnallisten palveluiden lisäksi on olemassa mm. eri järjestöjen perustamia palveluita, joilla pystytään tukemaan väkivallan uhreja. (Koski H. 1999. 75- 79.)

Huittisten kaupunki halusi myös selvittää omien hyvinvointipalveluidensa kattavuutta perheväkivaltatapauksissa. Tästä johtuen saimme aloitteen opinnäytetyömme aiheesta suoraan työelämäyhteyden kautta eli Huittisten perusturvakeskuksesta. Huittisten kaupungille osoitettiin myös kansalaisaddressi perheväkivallan vähentämiseksi, jossa vaadittiin, että kuntaan pitää luoda perheväkivallan vastainen toimintaohjelma. Tarkoituksenamme on opinnäytetyössämme puoltaa tämän toimintaohjelman kriteereitä, eli työmme sisältö liittyy olennaisesti perheväkivallan vastaiseen järjestäytymiseen kunnassa.

Selvitimme Huittisten kaupungin perheväkivaltaan liittyvät palvelut, jotta työntekijöiden tietämys palveluverkoston laajuudesta ja toimivuudesta olisi dokumentoituna. Perheväkivalta aiheena motivoi meitä molempia opiskelijoita hyödyntämään omia osaamisalueitamme. Toinen meistä on suuntautunut päihde- ja mielenterveystyöhön ja toinen pedagogiseen lapsi- ja nuorisotyöhön. Toivoimme omien vahuuksiemme ja osaamisalueidemme kehittyvän tämän opinnäytetyön yhteydessä. Lisäksi halusimme että molempien suuntautumisvaihtoehtojen osaamisalueet korostuisivat tasapuolisesti opinnäytetyössämme.

8.2 Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja tavoitteet

Tarkoituksenamme oli tutkia Huittisten kaupungin tarjoamia palveluita perheväkivaltaa kohdanneille asiakkaille. Samalla tutkimme palveluketjua ja sen mahdollisia kehittämistarpeita. Halusimme myös selvittää, miten työntekijöiden valmiuksia kohdata perheväkivaltaa voidaan kehittää tulevaisuudessa.

Työmme oli tarkoitus vahvistaa perheväkivallan vastaista toimintaa koko Huittisten kaupungissa. Halusimme, että opinnäytetyöstämme olisi hyötyä niin kaupungin työntekijöille kuin asiakkaillekin. Tarkoituksenamme oli tutkia aihettamme työntekijöiden näkökulmaa korostaen. Tämän vuoksi halusimme hyödyntää opinnäytetyössäm-

me eri työntekijöiden ammatillista tietämystä. Orientoiduimme tarkastelemaan nimenomaan perheiden kanssa tehtyä asiakastyötä. Tämän vuoksi rajasimme aiheemme niin, että vanhusten kanssa tehtävää perheväkivaltatyötä emme työssämme käsitelleet, vaikkakin toivomme, että palveluiden selvittämisestä olisi hyötyä kaikille ikäryhmille.

Lisäksi tavoitteenamme oli tuottaa asiakkaille jaettavia esitteitä, joista ilmenisi kaikki Huittisten kaupungin käytössä olevat palvelut perheväkivallan uhreille ja tekijöille. Halusimme järjestää opinnäytetyömme lopuksi koulutustilaisuuden kaikille niille työntekijöille, jotka työssään kohtaavat asiakkaita perheväkivallan piiristä. Koulutustilaisuuden oli tarkoitus tiivistää moniammatillista yhteistyötä ja samalla selkeyttää verkostoyhteistyötä.

8.3 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät

Tutkimuksemme perustui kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmään. Lähtökohtana tässä menetelmässä on todellisen elämän kuvaaminen, jolloin todellisuus nähdään moninaisena. Kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta tehdessä pyritään kohdetta tutkimaan aina kokonaisvaltaisesti. Tällaisessa tutkimuksessa ei pyritä todentamaan jo olemassa olevia väittämiä, vaan tavoitteena on löytää tai paljastaa tosiasioita. (Hirsjärvi ym. 1997, 152.)

Edellä mainittuun faktatietoon perustuen, halusimme selvittää Huittisten kaupungin palveluita perheväkivaltaa kohdanneille asiakkaille mahdollisimman laaja-alaisesti. Aloitimme aiheen tutkimisen jo olemassa olevan teorian avulla. Yhteistyötahon kanssa päätimme koota ohjausryhmän perheväkivaltatyön ammattilaisista, jonka tarkoitus olisi tukea meitä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Ohjausryhmässä pohdimme muun muassa yhdessä henkilöitä, joita tulisi haastatella perheväkivaltatyöstä. Selvitystyön jälkeen laadimme haastattelulomakkeen, joka koostui avoimista kysymyksistä. (Liite 4.)

Valitsimme haastattelun aineistonkeruumenetelmäksi, sillä koimme sen olevan joustava tapa käsitellä vaikeaa aihetta. Halusimme antaa työntekijöille mahdollisuuden

ilmaista omia mielipiteitään mahdollisimman vapaasti, joka mahdollisti syventävien tietojen saamisen. Haastattelujen aikana pystyimme kiinnittämään huomiota myös haastateltavien non-verbaaliseen viestintään, joka auttoi meitä tulkitsemaan työntekijöiden kokonaisvaltaista asennoitumista aihetta kohtaan.

Haastattelu oli menetelmänä työhömmme sopiva, mutta kuitenkin työläs. Ajan rajallisuuden vuoksi, jouduimme rajaamaan haastateltavien määrän seitsemään. Priorisoimme haastateltavat siten, että valitsimme ne organisaatiot ja yksiköt, joissa perheväkivaltatyö on selvimmin näkyvillä.

8.4 Aineiston käsittely

Aloitimme haastatteluiden purkutyön litteroinnilla. Samalla kokosimme palveluista verkostokarttaa, jonka tarkoitus oli toimia yksinkertaisena ja visuaalisena havainnollistajana. (Liite 3.) Litteroiduista teksteistä poimimme opinnäytetyömme kannalta olennaisimmat tiedot, jotka muutimme nykyiseen muotoonsa.

Kirjoitusprosessin aikana pohdimme vastausten luotettavuutta ja puolueettomuutta. Ennen varsinaisten haastatteluiden suorittamista, pohdimme vastaavatko työntekijät meille ainoastaan ammatillisesti oikeaksi katsotulla tavalla ja ilman kritiikkiä palveluiden toimivuudesta. Onneksi haastateltavat vastasivat kysymyksiimme avoimesti ja annetusta kritiikistä päätellen myös rehellisesti. Kirjoitusprosessin aikana pyrimme olemaan mahdollisimman tarkkoja siitä, että omat mielipiteemme eivät sekoittuneet haastateltavien vastauksiin.

9 HUITTISTEN KAUPUNGIN PALVELUT PERHEVÄKIVALTA ASIAKKAILLE

9.1 Perheväkivallan esiintyminen Huittisissa

Perheväkivaltatapauksia ei ole Huittisten kaupungissa virallisesti tilastoitu, mutta asiantuntijahaastatteluiden pohjalta sai kuitenkin kuvan vuosittaisten tapausten ilmenemisestä. Sosiaalityöntekijä, poliisi ja lääkäri kertovat kohtaavansa työssään perheväkivaltatapauksia melko usein. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tapauksia tulee julki kuukausittain, joskus jopa viikoittain. Tapausten esiintyminen vaihtelee toimipisteittäin. Haastatteluista kävi selvästi ilmi, että kaikista toimijoista poliisi kohtaa perheväkivaltaa eniten työssään. On kuitenkin huomioitava, että kaikki kotihälytykset eivät tule Huittisten alueelta, sillä poliisipiiriin kuuluu myös Kokemäki, Harjavalta, Säkyliä ja Köyliö.

Perheneuvolassa ja Huittisten tukitalolla perheväkivaltatapauksia ilmenee melko harvoin. Tapauksia ei ilmene viikoittain, eikä aina edes kuukausittain. Lähinnä kyse on yksittäisistä tapauksista. Haastateltavat muistuttivat, että heidän tietoonsa tulee vain niin sanottu jäävuorenhuippu kaikista perheväkivaltatapauksista. Tästä johtuen on hyvin vaikea määritellä, kuinka usein tapauksia todellisuudessa tapahtuu.

Haastatteluista nousi esille suomalaisen kasvatuksen rooli nyky-yhteiskunnassa. Väkivalta on yhä edelleen yksi suomalaisen perinteisen kasvatuksen hyväksytty muoto. Osa vanhemmista ajattelee, että heillä on oikeus kurittaa lasta fyysisesti esimerkiksi tukistamalla. Haastatteluiden pohjalta voi kuitenkin todeta, että keskiverto suomalainen perhe ei kuitenkaan ole väkivaltainen.

Huittisissa perheväkivaltatapauksia tulee ilmi kaikista ikäryhmistä. Kaiken ikäiset ihmiset voivat joutua väkivallan kohteiksi. Vakavat väkivaltatapaukset ovat yksittäisiä ja niiden taustalla tällöin voi ilmetä vakavaa psyykeproblematiikkaa tai päihdeongelmaa. Väkivaltaisella käyttäytymisellä ei ole yhteyttä ihmisen sosioekonomiseen asemaan. Erään haastateltavan mukaan maahanmuuttajaperheet ovat lähivuosina olleet korostetussa osassa, koska käsitykset väkivallan oikeellisuudesta voivat erota kulttuurisesti hyvin paljon.

9.2 Huittisten palvelut perheväkivaltaa kohdanneille asiakkaille

9.2.1 Sosiaalitoimisto

Sosiaalitoimen tavoite on kehittää sosiaalisia toimia kunnan alueella. Perusturvallisuus pyritään takaamaan asiakkaille kaikissa elämäntilanteissa. Omatoimisuuden ja itsenäisen selviytymisen tukeminen on koko toiminnan lähtökohtana. Tällöin ihmisiä autetaan erilaisilla palveluilla ja ohjauksella. Kuntalaisille suunnatut erilaiset palvelut kuuluvat sosiaalitoimen toimenkuvaan. Sosiaalitoimen piiriin kuuluvat esimerkiksi lastensuojelu, mielenterveystyö, päihdehuolto, kasvatus- ja perheneuvolat sekä kriisipalvelut. (Kuntaliiton www-sivut 2011.)

Huittisten kaupungin sosiaalitoimistossa uhrin auttaminen lähtee aina hänen omasta tahdostaan. Asiakkaat voivat ottaa heihin suoraan yhteyttä, mikäli kyse on lapsen jonkinasteisesta pahoinpitelystä. Eronneet pariskunnat ottavat joskus yhteyttä liiankin herkästi, tällöin kyse voi olla esimerkiksi toisen vanhemman sabotoimisesta. Parisuhteen sisäisestä väkivallasta tehdään harvemmin suoria yhteydenottoja.

Sosiaalitoimi ohjaa asiakkaita Suomen mielenterveysseuran tukitaloon Huittisiin tai Sastamalaan. Akuutissa tilanteessa asiakas voi siirtyä turva-asuntoon asumaan. Aikuisia voidaan ohjata myös terveyskeskuspsykologille tai esimerkiksi parisuhdeneuvontaan. Jos on kyse nuoresta asiakkaasta, niin silloin voidaan ohjata lääkärille ja sitä kautta nuorisopsykiatrian poliklinikalle. Perheväkivaltaa pitää työstää myös lasten kanssa. Tämä tapahtuu perheneuvolassa tai lastenpsykiatrian puolella. Joissakin tapauksissa koulu on mukana yhteistyössä. Asiakkaita ohjataan edellisten lisäksi myös poliisille.

Aina kun perheessä on lapsia, niin lasten tilanne selvitetään, vaikka väkivalta ei suoranaisesti kohdistuisi lapseen. Viranomaiset ovat velvollisia tekemään lastensuojeluilmoituksen. Lastensuojeluilmoituksesta seuraa automaattisesti lastensuojelutar-

peen selvitys. Tämän selvityksen lopputuloksena lastensuojeluasiakkuus joko alkaa tai ei ala.

Työntekijä kulkee aina asiakkaiden rinnalla. Hän pyrkii varmistamaan että tarjotut avut otetaan vastaan ja samalla tarkkailee niiden vaikutus perheeseen. Asiakaita on Huittisista ohjattu Tampereelle ja Poriin Ensi- ja turvakoteihin. Keskusteluapu sosi-aali- ja perhetyöntekijän kanssa koetaan usein hyödylliseksi auttamismuodoksi. Kaikki perheet eivät kuitenkaan aina itse näe avun tarpeellisuutta, vaan apu koetaan lähinnä häirinnäksi. Väkivallan tekijän auttaminen koetaan haastavaksi, sillä palvelut ovat kaukana. Useimmissa perheväkivaltatapauksissa päihteidenkäyttö nähdään osasyynä tapahtumiin. Huittisissa on kuitenkin matala kynnys ohjata A- tai Päihde-klinikalle.

9.2.2 Terveyspalvelut

Huittisten kaupungin terveyskeskus huolehtii terveyskeskuspalveluiden tuottamisesta. Perusturvalautakunta ohjaa ja valvoo toimintaa. Huittisten terveyskeskuksen tehtäviin kuuluu hoitaa kunnan antamia tehtäviä sekä tarjota kansanterveyslaissa mainittuja perusterveydenhuollon palveluita. Terveyspalveluihin kuuluvat esimerkiksi päivystävä lääkäri, neuvolat, kouluterveydenhuolto, perheneuvola ja psykologi.

Perheväkivallan uhrin ohjautuvat lääkärille pääasiassa päivystyksen kautta. Muita mahdollisia lähettäviä tahoja voivat olla lastenneuvola, kouluterveydenhuolto tai lasten ja nuorten asiakasyhteistyöryhmät. Asiakkaat ottavat myös itse suoraan yhteyttä lääkäripalveluihin. Lääkärin oman seurannan lisäksi hän voi ohjata asiakkaita neuvolan terveydenhoitajalle, päihde- tai sosiaalihoitajalle, perheneuvolaan, psykologille, tukitalolle, erikoissairaanhoidon, lastensuojeluviranomaiselle tai poliisille tapauksesta riippuen. Lastenkirurgialla on lasten pahoinpitelyyn erikoistunut yksikkö, jonka kanssa terveyskeskus toimii yhteistyössä. Joskus myös seurakunta toimii asiakkaiden tukena yhdessä lääkärin kanssa.

Lääkärin työvälitteet ja – tavat koostuvat lähinnä henkilökohtaisista vastaanotoista, perheenjäsenten tapaamisista sekä kotikäynneistä. Lasten asema turvataan yhteis-

työssä eri viranomaistahojen kanssa. Auttamalla aikuista selvittämään omat ongelmansa, autetaan samalla myös lasta.

9.2.3 Perheneuvola

Perheneuvolaan tapaukset tulevat esimerkiksi terveydenhuollon, koulun tai lastensuojelun kautta. Myös kentällä toimivat työntekijät ottavat yhteyttä perheneuvolaan, mikäli he työssään kohtaavat perheväkivaltaa. Useimmissa tapauksissa päivähoito ohjaa perheneuvolaan, mutta asiakas kuitenkin itse ottaa yhteyttä. Päivähoito voi myös varata ajan asiakkaan puolesta, vaikka asiakas kokisikin käynnin turhaksi. Näissäkin tapauksissa asiakkaat tulevat tapaamiseen, vaikka he kokisivat sen epämieluisaksi. Useat perheet hakeutuvat kuitenkin perheneuvolaan omasta halustaan.

Perheneuvolassa asiakkaita hoidetaan siinä ammattitaidon määrässä mitä yksiköllä on käytössään. Tarvittaessa perheneuvola hyödyntää lastenpsykiatrian konsultaatio-apua. Kuluneen vuoden aikana asiakkaita on lähetetty Vammalaan tai Poriin lastenpsykiatrian vastaanotolle, jonne myös perheneuvolan työntekijä on mennyt mukaan. Myös lasten neuropsykiatrian poliklinikalle on hakeuduttu esimerkiksi neurologisen tutkimuksen tarpeen vuoksi. Tarvittaessa Vammalan, Loimaan ja Turun palveluita on käytetty hyödyksi. Ensisijaisesti Porin lastenpsykiatrian poliklinikka ja Turun yliopistollinen keskussairaala ovat niitä yksiköitä, jonne asiakkaat ohjautuvat. Perheneuvolasta ohjataan myös tarvittaessa kääntymään Lyömättömän linjan puoleen. Tarvittaessa hyödynnetään myös tukitaloa ja sen turva-asuntoa.

Lastensuojeluilmoitus tehdään aina siinä tapauksessa, kun perheneuvolassa tulee ilmi esimerkiksi lapsen kohdistunut väkivaltainen teko. Perheneuvola on kannustanut myös oppilashuoltoa tekemään samoin. Vakavassa perheväkivaltilanteessa perheneuvola ei toimi ennen kuin lastenpsykiatri on ottanut tilanteeseen kantaa. Lastenpsykiatrian poliklinikalle ohjatuille asiakkaille saatetaan tehdä tutkimusjakso, jonka jälkeen he tulevat takaisin perheneuvolaan. Tämän jälkeen heille tehdään kuntoutussuunnitelma, jossa kartoitetaan esimerkiksi lapsen tai aikuisen terapiantarve sekä mahdollisen tukiperheen hyödyntäminen tilanteesta.

Perheneuvolassa työtapoihin kuuluu, että väkivalta ja sen mahdollinen ilmeneminen otetaan aina puheeksi. Perheväkivaltatilanteissa lasta tutkitaan hyvin kokonaisvaltaisesti, sillä väkivalta on vain yksi tarkastelunäkökulma muiden joukossa. Lapsi voi tuottaa tietoa perheväkivallasta eri tavalla, mikäli lapsella on esimerkiksi jokin neurologinen ongelma. Lapsen kognitiivinen kapasiteetti tutkitaan aina ensin, jotta saadaan selville esimerkiksi mahdollinen satuilu tai liioittelu.

Perheneuvolassa käytetään paljon erilaisia työvälineitä, esimerkiksi verkostokarttoja, voimavara- ja vahvuuskortteja. Keskustelut, leikki ja terapia toimivat myös auttamismuotoina. Perheneuvolan psykologi käyttää leikkiterapiaa, satuja ja pelejä työvälineinä lapsen kanssa jatkotyöskentelyn perusteiden selvittämiseksi. Näitä asioita käytetään puheena perheistunnoissa. Vaikka asiakkaat kävisivätkin yksilöterapiassa, niin silti pariskuntia ja perheitä tavataan yhteisillä käynneillä. Lapsille järjestetään omat tukikäynnit.

9.2.4 Paikallispoliisi

Paikallispoliisiin tehtäviin kuuluu turvallisuuden ja järjestyksen ylläpito, rikosten ennaltaehkäisy, rikosten ja muiden turvallisuutta vaarantavien tapahtumien tutkiminen sekä muiden poliisille säädettyjen ja määrättyjen tehtävien suorittaminen. Poliisilaitosten määrä Suomessa on 24 ja niillä on yhteensä noin 280 palveluyksikköä. Poliisilla, pelastustoimella sekä sosiaali- ja terveystoimella on yhteiset hätäkeskukset, joihin kaikki hälytykset on keskitetty. Hätäkeskuksesta hälytetään tarvittavat viranomaiset. Poliisin työ perustuu pitkälti lakiin. Kuitenkaan se ei ole pelkästään mekaanista lain noudattamisen valvontaa, vaan siihen kuuluu myös yksilöiden oikeuksien kunnioittaminen ja yhteiselon turvaaminen. (Poliisin [www-sivut](#).)

Huittisten lähipoliisi saa tiedon perheväkivaltatapauksissa hälytyskeskuksen kautta. Kotihälytyksissä perheväkivalta on poliisin saapuessa useimmiten vasta alkamassa, mutta joissakin tapauksissa tilanne on jo ohi. Poliisi joutuu työssään kohtaamaan asiakkaita, jotka ovat kotonaan sietäneet väkivaltaa kymmeniäkin vuosia. Kuitenkaan ilman kotihälytystä poliisilla ei ole lupaa mennä yksityisen ihmisen asuntoon. Jois-

sakin tapauksissa asiakas ottaa itse yhteyttä poliisiin tehdäkseen rikosilmoituksen tai hakeakseen lähestymiskieltoa.

Kaikissa perheväkivaltatapauksissa joissa on lapsia mukana, yhteydenpito sosiaalipäivystykseen on välttämätöntä. Poliisi pystyy olemaan yhteydessä sosiaalipäivystykseen mihin vuorokauden aikaan hyvänsä, sillä sosiaalipäivystys toimii seitsemän päivää viikossa ympäri vuorokauden. Lastensuojeluilmoitukset laitetaan vireille sosiaalipäivystyksen kautta. Poliisin työhön ei varsinaisesti kuulu perheväkivalta-asiakkaan eteenpäin ohjaaminen, sillä poliisin tehtävä on lähinnä rauhoittaa akuutti tilanne perheissä.

Lähestymiskielto on uhrille hyödyllinen ja konkreettinen apu poliisin puolesta. Tämän avulla poliisi pystyy aina antamaan tekijälle sanktion lähestymiskiellon rikkomisesta ja asia voidaan viedä käräjille asti. Poliisin mukaan oikeustuomioitakin on tullut. Tästäkin huolimatta lähestymiskieltoa rikotaan usein. Lapsiperheiden kohdalla poliisi usein tarjoaa mahdollisia terapiapalveluita, koska poliisi itse ei pysty tarjoamaan keskusteluapua riittävässä määrin.

Huittisten alueella on olemassa lähipoliisityöryhmä. Siihen kuuluvat sosiaali- ja terveystoimi, poliisi ja koulu. Tähän asti työryhmä on kokoontunut ainoastaan poliisin toimesta, vaikka muutkin tahot voisivat kutsua tarpeen tullen ryhmän koolle. Poliisi toivoisi parannusta tähän asiaan.

9.2.5 Vammalan-Huittisten seudun mielenterveysseura ry

Mielenterveyden ja mielen hyvinvoinnin edistäminen on Vammalan-Huittisten seudun Mielenterveysseura ry:n perustehtävä. Toiminta kehittää ja tukee rakentavaa ja ehkäisevää mielenterveystyötä, kuntoutusta ja psyykkistä hoitoa. Myös muut erilaiset mielenterveyspalvelut kuuluvat sen piiriin. Yhdistys tarjoaa alueensa asukkaille mahdollisuuden toimia mielenterveyden hyväksi. Vammalan-Huittisten seudun Mielenterveysseura ry on yksi Suomen mielenterveysseuran 54 jäsenyhdistyksestä ja on sitoutumaton kansalaisjärjestö. Yhdistyksen toiminta-alueen muodostavat Kiikoinen, Huittinen, Sastamala ja Punkalaidun ja sen kotipaikkana toimii Sastamala. Tukitalot,

jotka ovat yhdistyksen toimitiloja, sijaitsevat Huittisissa ja Sastamalassa. Kaikki tukitalon palvelut ovat asiakkaille maksuttomia. (Tukitalon www-sivut 2011.)

Pääosa asiakkaista hakeutuu itse palveluiden piiriin. Myös poliisi ja sosiaalipäivystys ohjaavat tarvittaessa tukitalolle ja turva-asuntoon. Asiakas voi asioida kriisikeskuksessa nimettömästi, joten tällöin työntekijöiltä puuttuu selkeä tieto siitä, mikä paikallinen organisaatio on toiminut aloitteen tekijänä.

Pääosa tukitalon asiakkaista siirtyy asiakkuuden jälkeen jatkamaan arkeaan. Tarvittaessa asiakas ohjataan muiden palveluiden piiriin. Esimerkiksi jos kyseessä on psyykkisen sairauden epäily, niin käännytään erikoissairaanhoidon puoleen. Rikostapauksissa asiakas ohjataan tukitalolta poliisille, jotta rikosilmoitus saadaan vireille. Poliisilaitoskäynnit hoidetaan aina yhteisesti työntekijän ja asiakkaan kanssa. Mikäli asiakkaalla on perheväkivallasta aiheutuneita vammoja, niin työntekijä käy asiakkaan kanssa lääkärin vastaanotolla. Sosiaalitoimiston sekä oikeusaputoimiston kanssa tehdään yhteistyötä.

Jokainen asiakastilanne on erilainen, joten työtavat ja – välineet ovat aina yksilöllisesti räätälöityjä. Työntekijät tekevät alkukeskustelun myötä kartoituksen, jossa selvittää, mitä on tapahtunut ja miksi tilanteeseen on ajauduttu. Tämän jälkeen pyritään löytämään vaihtoehtoja, jotka auttavat asiakasta tilanteessa eteenpäin. Yhteistyö- ja lähisuhdeverkoston kartoittamisella pyritään löytämään niitä ihmisiä, jotka voisivat parhaiten auttaa uhria. Konkreettisten asioiden selvittäminen vie oman aikansa, ennen kuin päästää varsinaisesti keskustelemaan itse perheväkivallasta. Lapsen asema perheväkivaltatapauksessa turvataan siten, että hänen henkilökohtaiseen tukiverkostoonsa ollaan yhteydessä. Lastensuojeluilmoitus tehdään aina tarvittaessa. Tukitalolla kohdataan myös perheväkivallantekijä, hänen sitä itse halutessaan. Yksi yhteistyötaho on tällöin Jussi-työ Tampereella, johon asiakas voidaan ohjata.

Tukitalolla työntekijät tekevät järjestölähtöisesti ammatillisesti ohjattua kriisityötä. Tukitalon työntekijät eivät ole viranomaisia, eikä heillä ole valtaa tehdä mitään isompia päätöksiä, vaan he lähinnä yrittävät löytää asiakkaille heidän tarvitsemansa palvelut.

9.2.6 Oikeusaputoimisto

Lainoppinutta avustajaa hyödynnetään usein oikeudenkäynneissä ja muissa oikeudellisten asioiden hoitamisissa. Mikäli asiakkaalla ei ole itsellä varaa hankkia apua, voidaan se kustantaa osaksi tai kokonaan valtion varoista. Rikosoikeudenkäynnissä vastaajan taloudellisella asemalla ei ole merkitystä tietyissä tilanteissa, vaan puolustaja kustannetaan valtion varoin. Esimerkiksi vakavien väkivalta- ja seksuaalirikosten uhri voi saada ilmaisen oikeudenkäyntiavustajan. (Huittisten www-sivut 2011.)

Lähtökohtaisesti asiakas kuitenkin kustantaa oikeudellisen avun itse. Oikeusapua eivät voi saada yritykset eivätkä yhteisöt, eivätkä ne henkilöt, joilla on oikeusturvavakuutus. Julkiset oikeusavustajat antavat oikeusapua näissä valtion oikeusaputoimistoissa. Heidän lisäksi oikeusapua saa myös asianajajilta ja muilta yksityisiltä lakimiehiltä. Oikeusaputoimistot sijaitsevat yleensä samoilla paikkakunnilla kuin käräjäoikeudet. Huittinen on osana Kokemäen oikeusaputoimistoa. (Huittisten www-sivut 2011.)

9.3 Valtakunnalliset palvelut perheväkivallan uhreille ja tekijöille

Perheväkivallan uhreille ja tekijälle on olemassa laaja kirjo erilaisia valtakunnallisesti toimivia palveluita. On olemassa erilaisia maksuttomia terapiapalveluita, joiden piiriin voi hakeutua esimerkiksi ottamalla yhteyttä oman alueen perheneuvolaan, terveyskeskukseen, perheasian neuvottelukeskukseen tai sosiaali- ja kriisipäivystykseen. Terapeuttista kriisiapua antavat myös useat yksityiset järjestöt ja terapeutit.

Raiskauskriisikeskus Tukinaisen toimipisteet sijaitsevat Jyväskylässä ja Helsingissä, mutta se toimii kuitenkin valtakunnallisesti. Tukinainen on perustettu vuonna 1993 ja se antaa muun muassa maksutonta kriisiterapiaa, tarjoaa juristipalveluja seksuaalisen väkivallan uhreille, järjestää erilaisia terapiaryhmiä ja koulutuksia sekä konsultointi apua ammattilaisille seksuaaliseen hyväksi käyttöön liittyvissä asioissa.

(Kaitue ym. 2007, 53- 56.)

Mobile-tukiasemia ja Suomen mielenterveysseuran ylläpitämiä kriisikeskuksia toimii ympäri Suomen. Kriisikeskusten tarkoitus on auttaa ihmisiä elämän erilaisissa kriisitilanteissa esimerkiksi keskusteluryhmä- ja tukihenkilötoiminnan avulla.

(Kaitue ym.2007, 53- 56.)

Kriisitilanteiden selvittämiseksi Suomessa toimii myös useita auttavia puhelimia, jotka tarjoavat apua ja ohjausta. Naisten Linja on puhelinpalvelu, joka on erikoistunut parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten auttamiseen. Maksuton päivystys toimii sekä suomeksi, venäjäksi ja ruotsiksi. Omat puhelinpalvelut ovat myös miestyötä tekevillä järjestöillä. Väkivaltaisesti käyttäytyvien miesten kanssa työtä tekevät muun muassa Jussi-työ, Lyömätön linja Espoossa ja Helsingin Lyömätön linja. (Kaitue ym. 2007, 53-56.)

Turvakotien tarkoitus on auttaa erityisesti akuuteissa väkivaltatilanteissa, joissa kotiin jääminen on vaarallista väkivallan uhan seurauksena. Asiakas saa turvakodeissa akuutin tilanteen vaatimaa kriisiapua sekä tukea kokonaisvaltaiseen selviytymiseen. Avopalveluihin hakeutuminen on mahdollista turvakotien välityksellä, niistä asiakas voi saada esimerkiksi keskustelutukea. Suurin osa turvakodeista pitää päivystystä ympäri vuorokauden. Jotkut paikkakunnat tarjoavat myös erillisiä tuki- ja kriisiasuntoja, joihin voidaan väliaikaisesti sijoittaa väkivaltaa kokenut henkilö. Tämän kaltaisista asunnoista saa lisätietoa ottamalla yhteyttä kunnan sosiaali- ja terveydenhuoltoon. (Kaitue ym. 2007, 53- 56.)

Akuuteissa tilanteissa koko maan kattava sosiaali- ja kriisipäivystysjärjestelmä pystyy auttamaan välittömästi. Päivystyksen tarkoitus on neuvoa ja ohjata kriisitilanteissa erityisesti näihin kuuluu kiireelliset lastensuojeluun liittyvät asiat. Sosiaali- ja kriisipäivystys pystyy antamaan myös ohjausta pidempi aikaiseen terapiaan esimerkiksi lähisuhdeväkivalta tilanteissa.

(Kaitue ym. 2007, 53- 56.)

Rikosprosessiin liittyvissä asioissa uhrin on tärkeää saada myös käytännön apua, jotta oikeusprosessi etenisi. Väkivaltaa kokeneelle henkilölle poliisilaitoksella suoritettavat kuulustelut ja oikeudenkäynti saattavat olla pelottavia ja uuvuttaviakin kokemuksia. Seksuaalirikoksen- tai lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneella on oikeus

maksuttomaan tukihenkilöön ja/tai oikeusapuun. Kuka tahansa rikoksen uhriksi joutunut henkilö voi saada maksutta Rikosuhripäivystyksen tukihenkilön. (Kaitue ym. 2007, 53- 56.)

Apua tarvitsevat myös väkivallan tekijät. Väkivallan tekijä saattaa tuntea pelkoa, häpeää tai masennusta kuten väkivallan uhrikin. Hyvin pieni osa esimerkiksi miehistä hakee apua omaan väkivaltaisuuteensa. Vasta 1990-luvun alkupuolella Suomeen alettiin perustaa miestyötä tekeviä, väkivallan katkaisuoohjelmia tarjoavia tahoja. Tavoitteena on saada tekijä ottamaan vastuuta väkivaltaisesta käytöksestään ja löytää vaihtoehtoisia toimintamalleja väkivallan lopettamiseksi. Väkivallan loppumista ei pystytä kuitenkaan takaamaan millään nykyisellä työmallilla. Miesryhmiin hakeutuminen on Suomessa vapaaehtoista. Katkaisuoohjelmiin hakeutuminen on mahdollista, vaikka väkivaltaista tekoa ei käsiteltäisikään rikosoikeudellisin menetelmin. Miestyötä tekevät esimerkiksi Miessakit ry ja Ensi- ja turvakotien Jussi-työryhmät. (Kaitue ym. 2007, 53- 56.)

10 YHTEENVETO HAASTATTELUISTA

10.1 Huittisten kaupungin palveluiden riittävyys

Haastatteluista kävi selvästi ilmi, että Huittisten kaupungin peruspalvelut väkivaltaa kohdanneille asiakkaille ovat riittäviä. Niin kauan kuin oman paikkakunnan palvelut eivät vähene, pysyy tilanne hyvänä. Huoli tulevaisuuden palveluiden riittävydestä on kuitenkin kasvanut, mikäli Säkyä ja Köyliö tulevat yhdistymään Huittisiin lastensuojelun osalta. Jos lastensuojelun piiri laajenee nykyisestä, niin tarvitaan vähintään yksi psykologi lisää. Erityispalveluiden saatavuus koetaan haastavaksi, sillä välimatkat ovat asiakkaiden kannalta liian pitkiä. Toisaalta Huittinen on alueellisesti pieni kaupunki, joten asiakkaat pelkäävät menettävänsä kasvonsa ja tämän vuoksi käyttävät mieluummin toisen paikkakunnan palveluita.

10.2 Perheväkivaltatyön kehitystarpeita

Haastatteluista nousi esille erilaisia kehitystarpeita. Erityisesti oman kunnan alueelle toivottiin lisää osaamista. Esimerkiksi kotiin suuntautuvaa apua toivottiin nykyistä enemmän, jotta asiakkaat saisivat riittävästi apua ja kokisivat tulevansa kuulluiksi. Haastateltavat toivoivat, että Huittisissa kehitettäisiin tukiperhe- ja tukihenkilötoimintaa sekä perhetyöntekijöiden määrää lisättäisiin. Verkostoyhteistyön merkitys ja lisääminen nousi tärkeäksi näkökulmaksi jokaisesta haastattelusta. Monet haastateltavat painottivat myös, että ennaltaehkäisevään työhön pitäisi saada riittävästi resursseja, sillä pitkällä aikavälillä säästöt olisivat suuria. Osa haastateltavista on kokenut aikaisemmat väkivaltakoulutukset hyödyllisiksi, ja niitä kaivataan edelleen lisää.

Yleisesti toivottiin nykyistä avoimempaa keskustelua perheväkivallasta. Perheväkivaltaan suhtaudutaan Huittisissa työntekijöiden mukaan vakavasti. Asia otetaan todesta, eikä väkivallan olemassaoloa yritetä salailla. Myös tiukentunut lainsäädäntö lisää huomion kiinnittämistä perheväkivaltaan. Asiakkaat kuitenkin salailevat perheväkivaltaa edelleen hyvin voimakkaasti, joka näkyy esimerkiksi puolisoiden suojeluna toisiaan kohtaan.

10.3 Moniammatillinen yhteistyö

Eri viranomaisten välinen yhteistyö koettiin haastavaksi. Joskus tiedonkulun katkeaminen eri organisaatioiden välillä voi aiheuttaa sen, että yhteistyötä ei pääse ollenkaan syntymään. Moniammatillisten tiimien puuttuminen heikentää helposti pienen paikkakunnan resurssien hallintaa. Haastateltavat toivoivat, että Huittisiin saataisiin yhteistyö- tai kehitysvastaava, joka huolehtisi säännöllisistä yhteistyöpalavereista. Ehdotuksena nousi esille, että mahdollisesti kaikkien toimijoiden yhteinen koulutus-tilaisuus voisi toimia lähtölaukauksena uudelle tiiviimmälle yhteistyölle.

Perheväkivaltatapausten kohdalla työntekijät kokevat, että oman toimipisteen tehtävänkuvat ovat selviä, mutta usein toisen organisaation rooli työskentelyssä on epäselvä. Haastateltavat toivoivat, että alueella toimivien viranomaisten kesken järjestettäisiin tapaamisia, joissa työntekijät kohtaisivat kasvoitusten. Esimerkiksi Porin poli-

sin koettiin olevan liian kaukainen yhteistyökumppani, joten Huittisten alueella toimivaan poliisiin ja sen johtoon toivottiin tiiviimpää kontaktia. Haastateltavat kokevat, että yhteistyö eri paikkakunnilla toimivien erikoisyksiköiden kanssa toimii hyvin, vaikka jonotusajat voivat asiakkaan kannalta olla liian pitkiä. Erityisesti Vammalan ja Porin palveluita priorisoidaan. Asiakastilanteissa voi syntyä ristiriitaisia näkemyksiä eri työntekijöiden välillä, sillä jokainen työntekijä näkee asiakkaan oman organisaationsa perspektiivistä.

10.4 Asiakas perheväkivallan keskiössä

Useasta haastattelusta kävi ilmi, että alkoholilla on suuri rooli perheväkivallan aiheuttajana. Tänä päivänä esille ovat nousseet myös erilaiset mielenterveysongelmat, jotka olennaisesti ovat liittyneet perheväkivaltatapauksiin. Edellä mainittujen syiden lisäksi jonkin asteinen rikosasia liittyy lähes joka toiseen asiakastapaukseen.

Haastatteluista kävi ilmi, että lasten kohdalla laiminlyöntitapauksia näkyy enemmän kuin varsinaista suoraa fyysistä väkivaltaa. Työntekijät korostivat, että myös kaltoinkohtelu pitää nähdä väkivaltana. On tärkeää, että tämän kaltaisiin tilanteisiin puututaan jo varhaisessa vaiheessa. On valitettavaa, että laki tulee vastaan vasta siinä vaiheessa, kun lapsen henkinen tai fyysinen terveys on jo vaarantunut vakavasti. Työntekijät pohtivat haastatteluissa myös rahan suhdetta resurssien määrään. Mahdollisesti valtion budjetista osa pitäisi sijoittaa lasten huostaanottoihin, jotta lastensuojelu ei olisi niin riippuvainen kunnan taloudesta.

Ongelmalliseksi työntekijät kokivat myös sen, että useista avunannoista huolimatta asiakas usein palaa takaisin väkivaltaiseen suhteeseen. Asiakas voi palata palveluiden piiriin vuosienkin päästä, jolloin tilanne on saattanut pahentua entisestään. Tukitalon työntekijöiden kokemusten mukaan, jopa turva-asunnosta on palattu takaisin väkivaltaisen puolison luokse. Haastateltavat halusivat muistuttaa, että myös miehet voivat olla perheväkivallan uhreja, siinä missä naisetkin.

11 POHDINTA

Opinnäytetyömme aluksi halusimme rajata tutkimusongelmamme realistiseksi, jotta työmme lopuksi voisimme todeta tavoitteidemme täyttyneen. Pyrimme myös siihen, että työmme olisi tarkoituksenmukainen ja vastaisi yhteistyökumppanimme toiveisiin. Omasta mielestämme onnistuimme tehtävässä kiitettävästi, sillä opinnäytetyöstämme muodostui selkeä kokonaisuus, jota pystyy hyödyntämään kaikki Huittisten kaupungissa perheväkivaltatyötä tekevät ammattilaiset. Opinnäytetyömme on tiivis tutkimus perheväkivaltatyöhön vaikuttavista elementeistä ja samalla se toimii selvityksenä Huittisten kaupungin palveluista perheväkivalta-asiakkaille.

Tarkoituksenamme oli tukea perheväkivallan vastaisen toimintaohjelman syntymistä Huittisten kaupungissa, jonka vuoksi halusimme järjestää koulutustilaisuuden kaikille perheväkivaltatyötä tekeville ammattilaisille. Tilaisuuden oli tarkoitus toimia alkusysäyksenä tiiviimmälle yhteistyölle Huittisten alueella. Perinteisestä koulutustilaisuudesta poiketen halusimme järjestää paneelikeskustelupohjaisen seminaaritalaisuuden, jossa aihe tuotaisiin esille luovalla tavalla. Päädyimme hyödyntämään teatteriryhmää, joka pystyisi esittämään kuvitteelliset perheväkivaltatilanteet valitsemillemme panelisteille. Koemme, että seminaaritalaisuus on osoitus työmme tuloksien käytäntöön liittämistä.

Jälkeenpäin ajateltuna, haastattelu olin osuvin metodi kerätä aineistoa. Haastattelut tuottivat monipuolista ja tarkoituksenmukaista tietoa Huittisten kaupungin palveluista ja niiden toimivuudesta. Aineistonkeruumenetelmässä ainoana asiana meitä mietitytti se, että vastaisivatko työntekijät aidosti vai konteksti- ja tilannesidonnaisesti. Tulimme kuitenkin siihen johtopäätökseen, että työntekijät vastasivat rehellisesti, sillä vastaukset olivat omasta mielestämme kaunistelemattomia.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön työstäminen oli haastava ja pitkäkestoinen prosessi. Uskomme kuitenkin, että saimme paljon uusia ammatillisia valmiuksia tulevaisuuden työuralle. Parityöskentelyn johdosta pystyimme laajentamaan osaamistamme, sillä suuntaavat opintomme täydensivät toisiaan työskentelyvaiheessa. Tämä johti automaattisesti siihen, että oppimista tapahtui koko prosessin ajan. Opinnäytetyötä tehdessämme meille valkeni myös moniammatillisuuden tärkeys perheväkivaltatyössä.

Meillä oli itsellemme mahdollisuus hyödyntää moniammatillista tiimiä opinnäytetyömme taustatukena, joten pystyimme käytännössä havaitsemaan sen toimivuuden. Kaiken kaikkiaan tämä opinnäytetyö sai meidät oivaltamaan, että perhe pitää nähdä kokonaisuutena, jossa kaikki sen jäsenet tulee ottaa huomioon yksilöllisesti.

LÄHTEET

- Duodecim 2004. Lapsen kaltoinkohtelu. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2006. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta, auttamisen käytäntöjä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannus-osakeyhtiö Tammi.
- Hokkanen, L. & Sauvola, M. 2006. Puhumattomat paikat Puheenvuoroja perheestä. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
- Holmberg, T. 2000. Lapset ja perheväkivalta. Helsinki: Lasten Keskus.
- Huhtalo, P., Kuhanen, J. & Pyykkö, E. 2003. Kotona turvassa. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.
- Kaariranta, K., Puustjärvi, T. & Kontkanen, M. 2011. Vauvan pahoinpitely paljastuu usein silmistä. Helsingin Sanomat. Viitattu 11.11.2011. Saatavissa: <http://www.hs.fi>
- Kaitue, S., Noponen, T. & Släen, A. 2007. Yleistä muttei yksityistä. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Keränen, E. 2010. Väkivallan vaikutukset lapsiin. TerveSuomi. Viitattu 11.11.2011. Saatavissa: <http://www.tervesuomi.fi>
- Koski Helena. Ulos ansasta-apua perheväkivaltilanteisiin. 1999. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Kuluttajaliitto. Valtti tietosuora nuoren talouteen. Viitattu 9.9.2011. Saatavissa: <http://www.kuluttajaliitto.fi>
- Laki lähestymiskiellosta 30.7.2004/711.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.
- Lehtonen, A. & Perttu, S. 1999. Naisiin kohdistuva väkivalta. Helsinki: Kirjayhtymä oy.
- Nettiturvakoti. Viitattu 5.4.2011. Saatavissa: <https://www.turvakoti.net>
- Oikeusministeriö. 2009. Pahoinpitelyrikos läheissuhteissa ja työpaikalla. Viitattu 8.4.2011. Saatavissa: <http://www.om.fi/>
- Oranen, Mikko 2001. Elämää varjossa – väkivallalle altistumisen vaikutuksia. Teoksessa Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 30, toim. Oranen, Mikko, 41-62.

Paavilainen, E. & Pösö, T. 2003. Lapset perhe ja väkivaltatyö. Helsinki: WSOY.

Poliisi. Viitattu 5.4.2011. Saatavissa: www.poliisi.fi

Rikoslaki. 1995. 21.4.1995/578.

Rikoslaki. 2011. 20.5.2011/540.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

YK-liitto. Inhimillinen turvallisuus. Viitattu 3.5.2011. Saatavissa: <http://www.ykliitto.fi/>

Vilèn, M., Seppänen, P., Tapio, N., & Toivonen R. 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Helsinki: Kirjapaja.

-Älä jää yksin, me autamme sinua-

OPAS PERHEVÄKIVALLASTA SELVIYTYMISEN TUEKSI

Tee sitä mihin uskot.

Usko siihen mitä teet.

Tee, niin kuin parhaaksi näet.

Älä usko mitä muut sanovat.

Dano, mitä itse ajattelet.

Ajattele itse.

Uskoon kuuluu epäisy.

Uskoon kuuluu rohkeus.

Pahinta uskossa on sokeus.

Rohkea uskasta epäissä,

eikä näe niiden välissä pienintäkään ristiriitaa.

-Tommy Tabermann-

Yleinen hätänumero 112

Soita aina kiireellisissä, todellisissa hätätilanteissa hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön ollessa uhattuna tai vaarassa, tai jos on syytä epäillä näin olevan. Hätänumeroon ei soiteta kiireettömissä asioissa eikä kyselytarkoituksessa.

Poliisi

Kokemäen poliisiasema

Tulkkilantie 8

KOKEMÄKI

puh. **071-8747555**

arkisin klo 8-16

Huittisten palvelupiste

Virastokatu 3,

HUITTINEN

puh. **071 874 7595**

parittomien viikkojen maanantaina klo 9-13

Huittisten kaupungin palvelut

Huittisten pääterveysasema

Risto Rytin katu 53, HUITTINEN

puh. **(02) 56031**

Vampulan terveysasema

Sallilantie 31, VAMPULA

puh. **(02) 765 1231**

Vammalan tukitalo

Aarnontie 17 A 5, SASTAMALA

puh. (03) 5120500

päivystys ma-pe klo 10-18

Huittisten tukitalo

Lauttakylänkatu 15, HUITTINEN

puh. **(02) 5606200**

päivystys ma-pe klo 10-18

Perheneuvola

Risto Rytin katu 53, HUITTINEN

puh. **(02) 560 3316/ 050-394 6838**

Ajanvaraus puhelimitse klo 12.30 - 13.00

Sosiaalitoimisto

Risto Rytin katu 36, HUITTINEN

Ajanvaraus sosiaalityöntekijöille klo 9 - 12 puh. (02) 560 4254

Kokemäen oikeusaputoimisto

Tulkkilantie 27 A, KOKEMÄKI

puh. 010 366 0530

Sivuvastaanottoa järjestetään tarvittaessa kerran viikossa perjantaisin Huittisten kaupunginviraston 3. kerroksessa.

Hyödyllisiä Internet-sivustoja:

www.huittinen.fi

www.tukinainen.fi

www.turvakoti.net

www.apua.info

www.ensijaturvakotienliitto.fi

www.poliisi.fi

http://www.lyomatonlinja.fi

www.redcross.fi/apuajatukea/nuortenturvatalot

www.tukinet.net

www.jussityo.fi

www.ensijaturvakotienliitto.fi

www.maria-akatemia.fi

www.mielenterveysseura.fi

www.naistenlinja.fi

www.rikosuhripaivystys.fi

www.monikanaiset.fi

Maksuttomia valtakunnalliset neuvontapuhelimet

Kriisipäivystys

puh. **0800-97899**

ma-pe klo 9-15, la-su klo 15-21, pyhinä ja niiden aattoina klo 15-21.

Kriisiapua seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan kysymyksissä.

Tietoa tukinaisen kriisityön palveluista.

Juristipäivystys lähisuhdeväkivaltaa kokeneille

puh. **0800-97895**

pe klo 9-13

Lasten ja nuorten puhelin

puh. **116 111**

ma-pe klo 14-20, la-su klo 17-20

Voit kysyä tai keskustella luottamuksellisesti mistä tahansa sinua mietityttävästä asiasta. Puhelimen aikuiset päivystäjät ovat vaitiolovelvollisia.

Monika-Naisten valtakunnallinen päivystävä puhelin 24 h

puh. **09 692 2304**

Tukea ja neuvontaa väkivaltaa kohdanneille tai sen uhan alla eläville maahanmuuttajanaishenkilöille. Puhelut ovat luottamuksellisia, ja voi soittaa myös nimettömänä.

Miehen Linja

puh. **(09) 276 62899**

ma-pe klo 8-16

Erikoistunut perheessä väkivaltaisesti käyttäytyneiden maahanmuuttajamiesten auttamiseen ja tukemiseen.

Kansalaisadressi perheväkivallan vähentämiseksi

Huittisten kaupunginarkisto/KH	
Sisäpöytäkirja: 9.12.2010	Diiri: 1218
Arkistomerkitä: 61.619	

Suomessa pahoinpidellään 250 naista päivässä. Yksi joka kuudes minuutti. Vaadimme, että kuntaamme on luotava **perheväkivallan vastainen toimintaohjelma** ja varattava riittävät varat ohjelman toteuttamiseksi. Toimintaohjelmassa on huomioitava seuraavat kohdat:

1. Eri viranomaisten ja hallintokuntien välinen selkeä työnjako: kuka vastaa ja johtaa väkivallan vastaista työtä.
2. Väkivallan uhrin ja tekijän saama riittävä tuki ja palvelut (mukaan lukien fyysisten vammojen kirjaaminen ja turvakotipalvelujen saatavuus).
3. Perheväkivaltaa työssään kohtaavan henkilöstön valmiuksien parantaminen koulutuksen avulla.
4. Perheväkivaltaa vastaan toimivien paikallisten järjestöjen toimintaresurssien turvaaminen.
5. Ennaltaehkäisevän koulutuksen ja tiedottamisen lisääminen muun muassa kouluissa, neuvoloissa ja terveydenhuollossa.

Väkivallan uhrin on aina päästävä turvaan.

Turvakoti on tärkeä ja voimaa antava etappi väkivallasta irrottautumiseen: 70 prosenttia turvakotiin tulijoista ei pala enää omaan kotiin. Suomessa on vain viidesosa siitä turvakotipaikkojen määrästä, jota Euroopan neuvosto suosittelee. Suomessa turvakotipalvelujen määrä on nostettava kansainvälisten vaatimusten tasolle sekä taattava riittävästi salaisia turvakoteja.

Väkivalta maksaa.

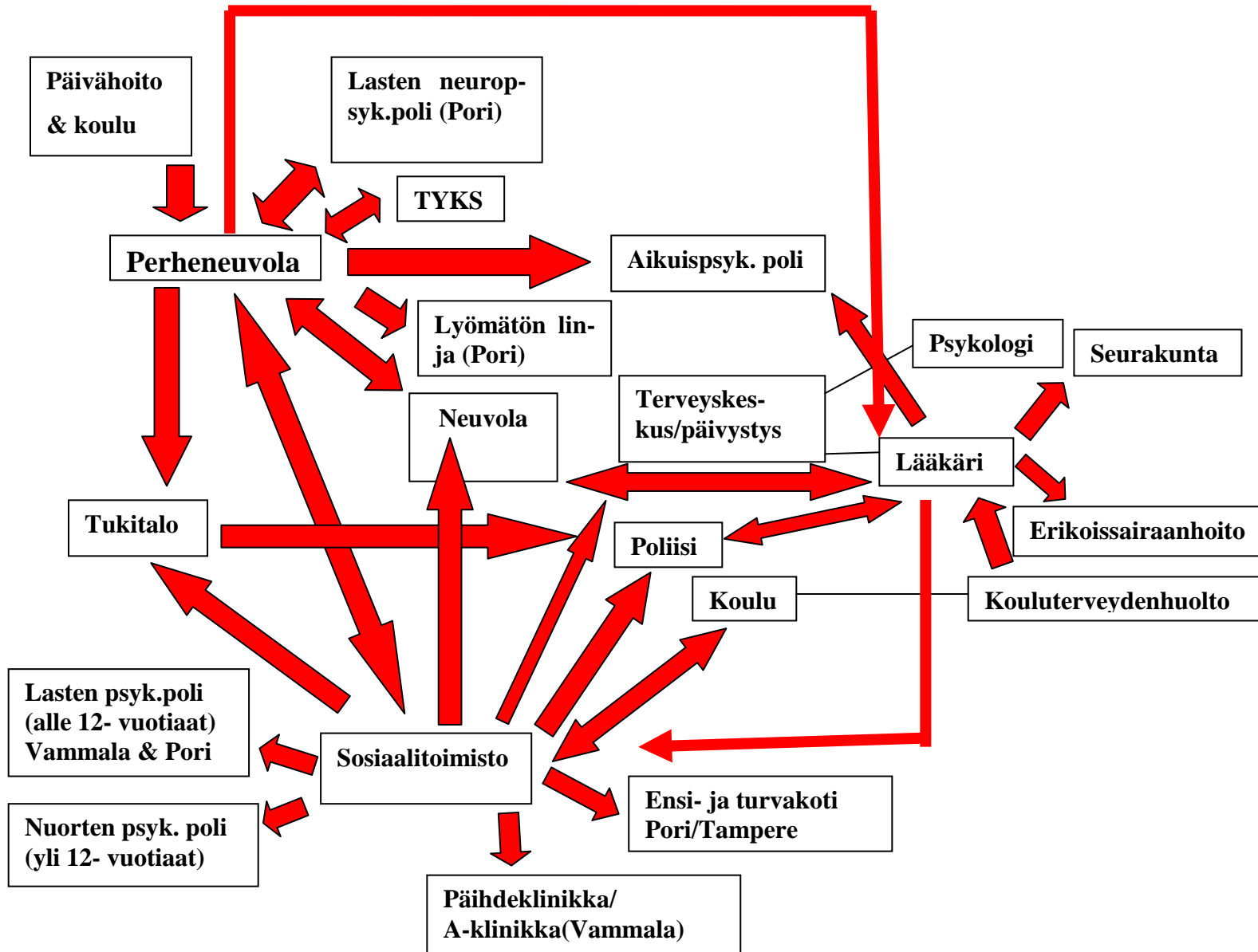
Väkivallan vastainen työ maksaa itsensä takaisin. Naisiin kohdistuva väkivalta aiheuttaa yhteiskunnalle arviolta noin 91 miljoonan euron kustannukset vuosittain. Uhrin maksama henkinen hinta on puolestaan mittaamaton. Aikuisten parisuhdeväkivalta heijastuu myös lapsiin. Ehkäisemällä perheväkivaltaa ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa voidaan usein katkaista sukupolvelta toiselle jatkuva väkivallan kierre.

Me allekirjoittaneet vaadimme, että kuntaamme luodaan perheväkivallan vastainen toimintaohjelma.

Aika: 9.12.10 Paikka: Huittinen

Liitteenä: allekirjoitukset

Perheväkivaltatyön verkostokartta

Haastattelu

Miten määrittelette perheväkivallan?

1. Kohtaatteko työssänne perheväkivaltaa, kuinka usein?
Mistä olette tunnistaneeet perheväkivaltatapauksen?
Mihin ikäryhmään asiakkaat ovat kuuluneet?
Kiinnitetäänkö asiaan riittävästi huomiota?
2. Mistä asiakkaat ohjautuvat teidän toimipisteeseen?
Ottavatko asiakkaat teihin suoraan yhteyttä?
3. Mihin asiakas ohjautuu teiltä?
4. Oletteko kohdanneet vaikeuksia asiakkaan eteenpäin ohjaamisessa?
5. Minkälaisia toimia perheväkivalta aiheuttaa, mihin toimenpiteisiin yleensä ryhdytään?
6. Miten oma toimipisteenne pystyy auttamaan perheväkivallan uhria/tekijää?
Työtavat, työvälineet, lähestymistavat?
Miten autatte lasta? Miten lasten asema turvataan?
7. Koetteko, että Huittisten kaupungin palvelut perheväkivalta-asiakkaille ovat riittäviä?
Onko apua saatavilla? Mitä toivotte lisää?
Entä, ovatko teidän omassa toimipisteessänne tarjolla riittävät palvelut?
8. Kenen kanssa toimitte eniten yhteistyössä perheväkivaltaa koskevissa asioissa?
9. Millaista apua/ tukea toivoisitte saavanne perheiden tukemisessa?

Haluaisitteko kertoa vielä jotain?

Kiitos haastattelusta!